

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1

คำแปล พรหมพุดธา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สิงหาคม 2559

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยขอนแก่น)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สิงหาคม 2559
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

AN APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF GOOD GOVERNANCE TO
THE ADMINISTRATION BY THE ADMINISTRATORS OF SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF LOEI PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA 1

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FUIFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
AUGUST 2016
(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ คำแปง พรหมพุทธา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัยได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิษณพวงศ์ ศรจันทร์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ดร.อิสริยา พจนธารี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิษณพวงศ์ ศรจันทร์)

..... กรรมการ

(ดร.อิสริยา พจนธารี)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ บุญช่วย ศิริเกษ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุพันธ์ อภิษยานุภาพ)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย

..... รักษาการในตำแหน่งคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(พระมหาสมัคร มหาวิโร)

วันที่ 30 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2559

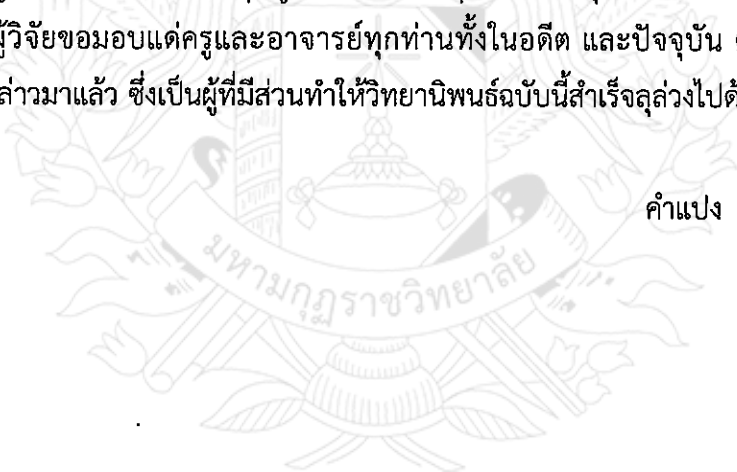
ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณา ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชฌิมพงศ์ ศรจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.อิสริยา พจนธารี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และข้อคิดเห็นตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการสอบทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญช่วย ศิริเกษ รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้มีความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเสียสละของท่านเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากท่านผู้อำนวยการโรงเรียน ตลอดจนครูทุกท่านในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่ให้การช่วยเหลือในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณพระเจ้า คุณพ่อ คุณแม่ สามีและบุตรตลอดจนเพื่อนๆ พี่น้องการบริหารการศึกษาทุกคนที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา คุณค่า และคุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ครูและอาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีต และปัจจุบัน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คำแปล พรหมพุทธา

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชฌพงษ์ ศรีจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.อิสริยา พจนธารี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และข้อคิดเห็นตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการสอบทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญช่วย ศิริเกษ รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้มีความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเสียสละของท่านเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากท่านผู้อำนวยการโรงเรียน ตลอดจนครูทุกท่านในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่ให้การช่วยเหลือในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณพระเจ้า คุณพ่อ คุณแม่ สามีและบุตรตลอดจนเพื่อนๆ พี่น้องการบริหารการศึกษาทุกคนที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา คุณค่า และคุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ครูและอาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีต และปัจจุบัน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คำแปง พรหมพุทธา

5620840532006 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา; ศษ.ม. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล / การบริหารสถานศึกษา

คำแปล พรหมพุทธา : การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 (AN APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF GOOD GOVERNANCE TO THE ADMINISTRATION BY THE ADMINISTRATORS OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF LOEI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 1) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ชิชณพงค์ ศรีจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา, อีสริยา พจนธารี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม. 141 หน้า. ปี พ.ศ. 2559

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) เปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 5 อำเภอ จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยการใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) ด้วยวิธีของ Scheffe'

ผลการวิจัยพบว่า

1. การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักการมีส่วนร่วม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ อายุ และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5620840532006 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION ; M.Ed. (MASTER OF EDUCATION)

KEYWORD : GOOD GOVERNANCE

KHAMPANG PROMPUTTHA : AN APPLICATION OF THE PRINCIPKE OF GOOD GOVERNANCE TO THE ADMINISTRATION BY THE ADMINISTRATORS OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 1. ADVISORY COMMITTEE : CHISSANAPONG SONCHAN, ADVISOR. ISAREEYA POJCHANATHAREE, CO-ADVISOR. 141 PP. B.E. 2559 (2016).

The purposes of this study were 1) to study the application of good governance to the administration of school administrators and 2) to compare the application of good governance to the administration of school administrators under Loei primary Education Service Area Office 1, classified by gender, age, educational level, work experience and the school size. The research samples were 302 teachers and education personnel under Loei Primary Education Service Area Office 1 in five districts. The research instrument used to collect data was the five-point rating scale questionnaire. The statistics engaged in data analysis were frequency distribution, percentages, arishmetic, means, standard deviation, t-test, one way analysis of variance and F-test, which is a technique used to compare means of three or more samples. In cases in which differences were found to be different at a systistically significant level, Scheffe's method of multiple comparision was utilized.

The research findings were as follows:

1. The application of good governance to the administration of school administrators under Loei primary Education Service Area Office 1 was found the opinions of teachers and education personnel to be overall at a high level

2. compare the application of good governance to the administration of school administrators under Loei primary Education Service Area Office 1 were found that the opinions of teachers and education personnel with different genders, ages and the school size found to be overall significant differences at .05 level and educational level, work experience were found that the opinions of teachers and education personnel with different significant differences at .01 level.

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่	1
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	4
1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล	11
2.2 อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	58
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย	72
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
3.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	74
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	77
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	78
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	79
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	81
4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1	83
4.4 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนก ตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน	91
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
5.1 สรุปผลการวิจัย	110
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	113
5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย	115
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	123
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	125
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC)	134
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามอำเภอ	73
3.2	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามของตัวแปรการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เลย เขต 1	76
4.1	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบ การณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน	81
4.2	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน	83
4.3	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน	84
4.4	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน	85
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมและรายด้าน	86
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายด้าน	87
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมและรายด้าน	89
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายด้าน	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ	91
4.10	แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	92
4.11	แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ	93
4.12	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ	95
4.13	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)	97
4.14	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามอายุ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)	97
4.15	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามอายุ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)	98
4.16	แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	99
4.17	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	101

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)	103
4.19 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)	103
4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)	104
4.21 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	105
4.22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	107
4.23 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)	109
4.24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)	109

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1.1	สรุปแสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	5
3.1	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	77

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม แม้แต่ด้านการศึกษา สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีการปรับปรุงระบบราชการ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศ ให้เป็นประเทศที่มีการพัฒนาแบบยั่งยืน ดังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด 5 มาตรา 78 ในวรรค 4 และวรรค 5 ว่า “พัฒนาระบบงานภาครัฐโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการพัฒนาปฏิบัติราชการโดยได้มีการจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน” (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550, หน้า 22)

สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของภาคประชาชนเพื่อให้ภาครัฐมีการบริหารปกครองที่โปร่งใส สามารถถูกตรวจสอบได้ ปรับปรุงการทำงานของภาครัฐและเอกชนให้มีความสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส ยุติธรรม ตลอดจนสาธารณชนได้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและแก้ปัญหาของรัฐได้โดยมีหลักการที่สำคัญ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เพื่อให้การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากขึ้น สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อให้การบริหารราชการบรรลุเป้าหมาย 7 ประการคือ เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี : 2546 เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก)

เพื่อตอบสนองต่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่หลักทางด้านการกำหนดนโยบาย

การศึกษาให้กับประชาชน จึงได้นำหลักว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดีซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย หลักการดังกล่าวได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 90) และสอดคล้องกับกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 ที่ได้กล่าวไว้ในหมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 74 กำหนดให้ “บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

สถานศึกษาในฐานะที่เป็นนิติบุคคลตามที่ได้บัญญัติไว้ในระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ทำให้โรงเรียนเกิดความเป็นอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ จึงเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามาร่วมรับผิดชอบถือว่าเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติและ สร้างวัฒนธรรมในการทำงานให้บุคลากรในองค์กรเกิดความเข้าใจ ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ เตรียมความพร้อมรับการตรวจสอบและประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอก มุ่งเน้นสมรรถนะที่คุ้มค่าต่อการลงทุน ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินให้คุ้มค่ามากที่สุด มีการบริหารจัดการ จัดหารายได้อย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยพลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงานที่สำคัญในปีงบประมาณ 2559 โดยข้อที่ 12 ได้กำหนดให้มีการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ตามโครงการโรงเรียนสุจริต โดยเน้นไปที่การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมป้องกันและปราบปรามการทุจริต พัฒนาศักยภาพครู ผู้บริหารในการป้องกันการทุจริตในโรงเรียน การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และการบูรณาการหลัก สูตร “โตไปไม่โกง” ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้เสนอว่าการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นสุจริตชนทุกภาคส่วน ต้องร่วมกันสนับสนุนส่งเสริมให้นโยบายการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ปรับทิศทางจากการมุ่งสร้าง คนเก่งคนดี ดำรงชีวิตสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสังคมที่มีเสถียรภาพ สามารถ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง รวมทั้งการแก้ปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศชาติอย่างยั่งยืน สำนัก

งานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะที่รับผิดชอบงานจัดการศึกษาเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต ได้ตระหนักในความสำคัญของการเตรียมการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสถานศึกษา จึงได้อนุมัติให้สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” เพื่อวางรากฐานการปลูกจิตสำนึกความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศชาติให้กับนักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในโรงเรียนสุจริต

อีกประการหนึ่ง ในปีการศึกษา 2559 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1 ได้กำหนดนโยบายของสำนักงานเขตในการขับเคลื่อนทางการศึกษาไว้ 57 ข้อ ซึ่งมี 2 ข้อที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลคือ นโยบายข้อที่ 10 ได้กำหนดให้โรงเรียนใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ มีโรงเรียนสุจริต โรงเรียนใสสะอาด มีการประเมินคุณธรรม ความโปร่งใสของผู้บริหารและข้อที่ 47 ได้กำหนดให้โรงเรียนปราศจากการคอร์รัปชัน

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารงานภายในสถานศึกษาอีกประการหนึ่งคือ ผู้บริหารจะต้องมีเทคนิค กลยุทธ์และความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานให้เกิดแรงบันดาลใจ มีขวัญกำลังใจในการทำงาน สร้างสัมพันธภาพที่ดี มีความสมัครสมานสามัคคีระหว่างกันและกัน ก็จะสามารถทำองค์กรนั้น ๆ ไปถึงเป้าหมายและความสำเร็จที่วางไว้ แต่ตรงกันข้าม หากผู้บริหารขาดทักษะ ความรู้ความสามารถในการสร้างความพอใจให้แก่ผู้ร่วมงาน อาจมีผลทำให้การปฏิบัติงานนั้น ๆ ดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น หรืออาจจะทำให้ผลการปฏิบัติงานนั้นลดน้อยถอยลง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงได้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยศึกษาจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1,519 คน จากสถานศึกษา 169 แห่งโดยจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยคำนึง ถึงความสอดคล้องกับปัญหาและมีความเหมาะสมกับความต้องการของสถานศึกษาตนเอง และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

1.3.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 แตกต่างกัน

1.3.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 แตกต่างกัน

1.3.3 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 แตกต่างกัน

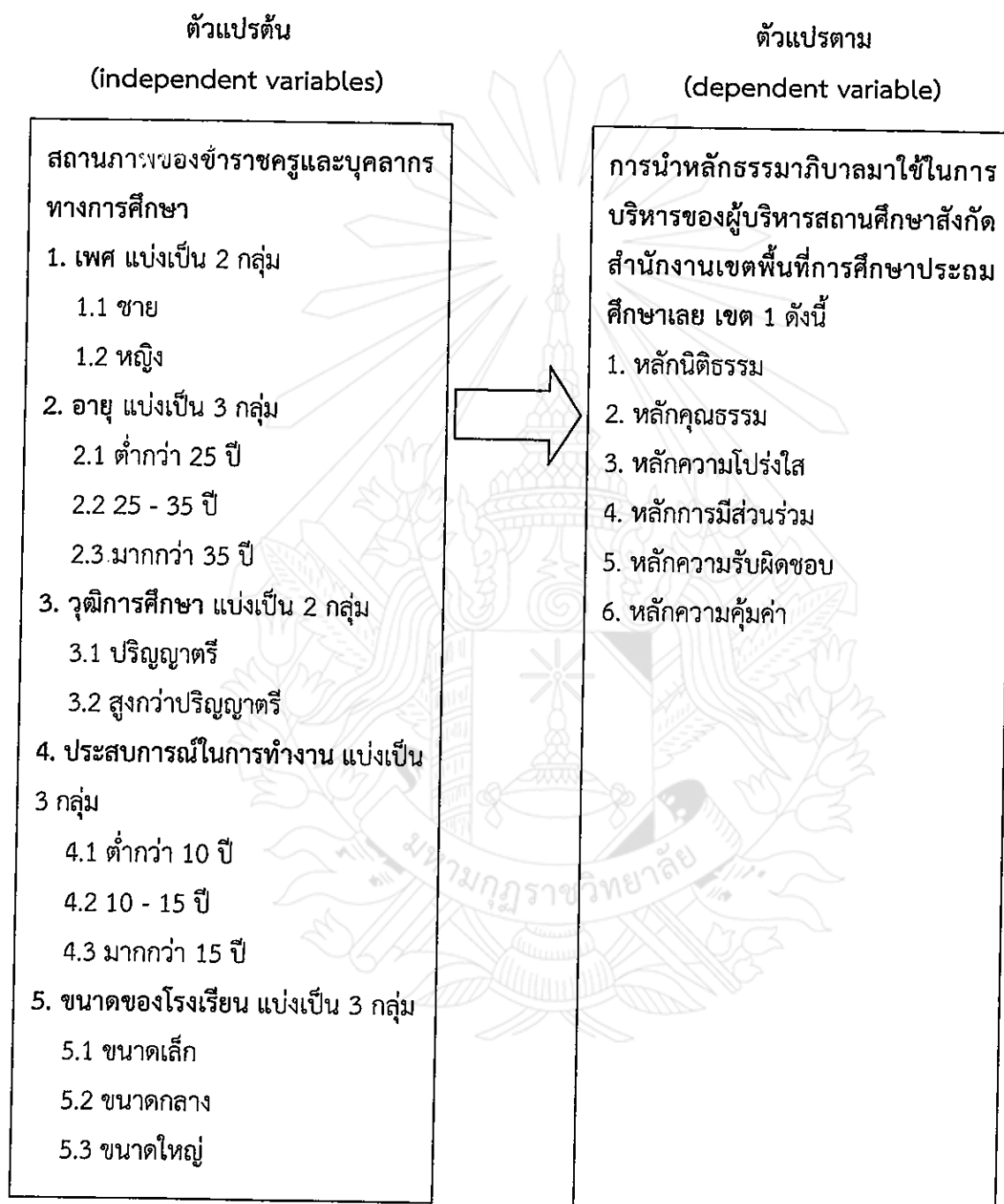
1.3.4 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 แตกต่างกัน

1.3.5 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 แตกต่างกัน

1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ซึ่งมีสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน เป็นตัวแปรต้น

และหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวแปรตาม โดยเขียนเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังแผนภูมิที่ 1.1

แผนภูมิที่ 1.1 สรุปแสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ด้าน คือ ขอบเขตของเนื้อหาขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และขอบเขตด้านตัวแปร ดังต่อไปนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมี 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 1,519 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 302 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2557, หน้า 35)

1.5.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาคั้งนี้แบ่งเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. ตัวแปรต้น (Independent variables) มี 3 ตัวดังนี้

1) เพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) ชาย

(2) หญิง

2) อายุ แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

(1) ต่ำกว่า 25 ปี

(2) 25 - 35 ปี

(3) มากกว่า 35 ปี

3) วุฒิการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

(1) ปริญญาตรี

(2) สูงกว่าปริญญาตรี

4) ประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

(1) ต่ำกว่า 10 ปี

(2) 10 - 15 ปี

(3) มากกว่า 15 ปี

5) ขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

(1) ขนาดเล็ก

(2) ขนาดกลาง

(3) ขนาดใหญ่

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมี 6 หลัก ดังนี้

1) หลักนิติธรรม

2) หลักคุณธรรม

3) หลักความโปร่งใส

4) หลักการมีส่วนร่วม

5) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม

6) หลักความคุ้มค่า

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1.6.1 ได้ทราบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

1.6.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

1.6.3 สามารถใช้ข้อมูล นำไปส่งเสริมพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาครูอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่ายและมีคุณภาพอย่างสูงสุด

1.6.4 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 สามารถนำข้อมูลมาสรุปผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบเพื่อร่วมกันดำเนินการและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเต็มรูปแบบ

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วนของสังคมเข้าด้วยกันคือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมและให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจสังคมและการเมืองอย่างสมดุลซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพมีคุณภาพมีความโปร่งใส ยุติธรรมและสามารถตรวจสอบได้ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืนและมีเสถียรภาพ

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษา หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นภารกิจของสถานศึกษาโดยยึดตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก ดังนี้

1. **หลักนิติธรรม** หมายถึง การยึดถือและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการและนำไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม มีการชี้แจงให้บุคลากรต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ และข้อบังคับตามนโยบายของทางราชการและขององค์กร ใช้ระเบียบของทางราชการเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรในองค์กรไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามมติ หรือข้อตกลงในที่ประชุมอย่างเคร่งครัดและใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบังคับบัญชาได้อย่างยุติธรรม ตลอด จนส่งเสริมให้บุคลากรได้ประพฤติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการอย่างจริงจัง

2. **หลักคุณธรรม** หมายถึง ความประพฤติที่ตั้งงามตามหลักศีลธรรมสามารถยึดถือเป็นแบบอย่างได้ และสามารถไกล่เกลี่ยปัญหาขัดแย้งระหว่างบุคลากรในองค์กรให้ยุติได้โดยคู่กรณียอมรับด้วยความเป็นกลางและยุติธรรม ใช้วาจาสุภาพเหมาะสม และให้เกียรติกับบุคลากรทุกคน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตพิจารณาความดีความชอบด้วยความยุติธรรม ไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม และส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ด้านคุณธรรม เพื่อนำมาปฏิบัติงาน และสามารถดำเนินการจัดโครงการส่งเสริมความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3. **ตรวจสอบความถูกต้องได้** มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาซึ่งสามารถแก้ปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันได้ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานโดยการนำเสนอข้อหาสารที่ถูกต้องให้แก่สังคมได้รับทราบ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูล การปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการได้ ตลอดจนจัดประชุมชี้แจง และเผยแพร่ข้อมูลผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ อย่างเปิดเผย จัดให้มีการประกาศนโยบายด้านต่าง ๆ อย่าง

ชัดเจน และเปิดเผย มีระบบการกำกับและการตรวจสอบการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน และส่งเสริมการทำงานของบุคลากรในองค์กรให้มีความโปร่งใส

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การส่งเสริมบรรยากาศของการมีส่วนร่วมในองค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากร และชุมชน ใช้หลักการปกครองแบบประชาธิปไตยในการ บริหารงาน

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การบริหารงานต้องรู้กฎหมายรู้กฎระเบียบและแบบแผนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ด้วยความขยันขันแข็งกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตรง ต่อเวลาและที่สำคัญต้องยอมรับผลที่ได้กระทำลงไป รวมถึงการไม่ละทิ้งหน้าที่และปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ๆ ขึ้นไป มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีการเสริมสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีให้ บุคลากร และชุมชนมีความรักองค์กร รับผิดชอบในการพัฒนา และดูแลรักษาสถานที่ทำงานตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรมีความตระหนักในหน้าที่ความ รับผิดชอบการปฏิบัติงานของตน

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การจัดให้มีระบบและกระบวนการในการควบคุมการ ใช้ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ใช้ในการจัดการบริหารงาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลา การทำงาน สนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการปฏิบัติ อย่างหลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมการดำเนินการจัดหาระบบประกันคุณภาพภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาของ ภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการใน ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้ที่ประกอบวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลัก ทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเลย อำเภอนาด้วง อำเภอท่าลี่ อำเภอเชียงคาน และอำเภอปากชม

สถานภาพ หมายถึง สถานภาพทางเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 2 ประเภท ได้แก่ 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

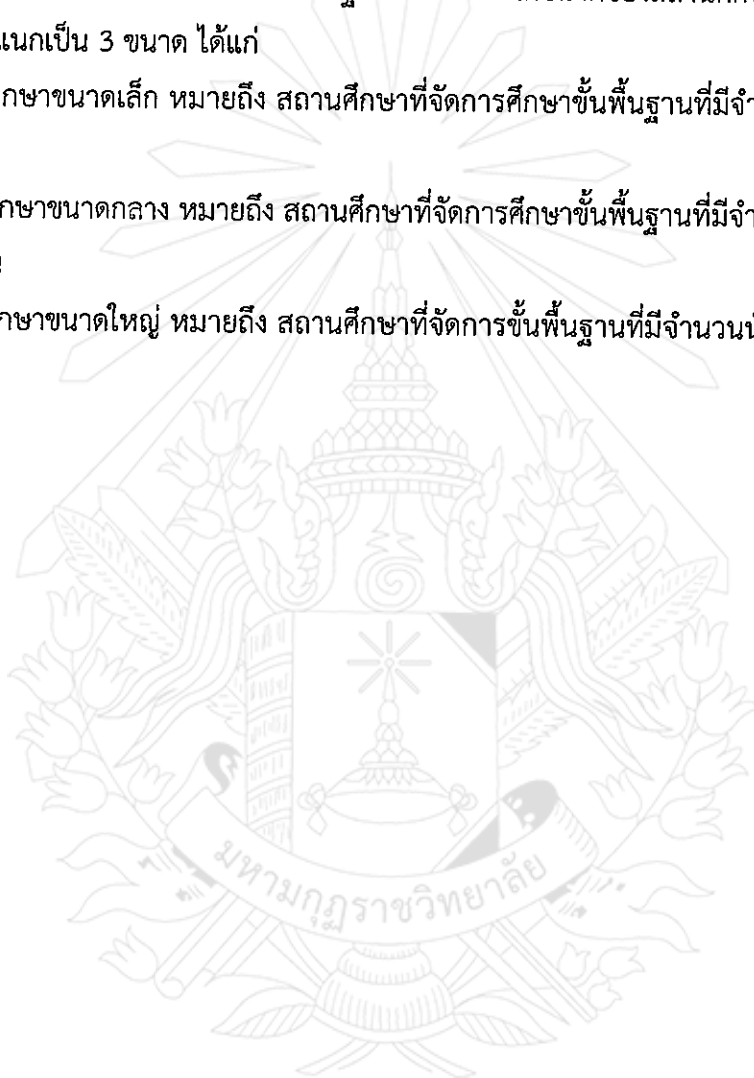
อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ต่ำกว่า 25 ปี, 2) 25 - 35 ปี และ 3) มากกว่า 35 ปี

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ปริญญาตรี และ 2) สูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ต่ำกว่า 10 ปี, 2) 10 - 15 ปี และ 3) มากกว่า 15 ปี

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานในการจำแนกขนาดของสถานศึกษา หรือขนาดโรงเรียนวิถิพุทธจำแนกเป็น 3 ขนาด ได้แก่

1. สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียน 1-120 คน
2. สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 121-300 คน
3. สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
- 2.2 อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2.1.1 ความสำคัญและความจำเป็น

จากกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์กรในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือภาคเอกชนจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อที่จะนำพาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง มีความก้าวหน้าและทันสมัย รัฐบาลจึงได้นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารเพราะเชื่อว่าจะทำให้การปฏิบัติงานของคนในองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เกิดความเป็นธรรมในสังคม มีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ประชาชนสิทธิและเสรีภาพในการมีส่วนร่วม และสิทธิในการตรวจสอบอำนาจรัฐเป็นต้น ธรรมาภิบาลยังคงเป็นมิติของกระบวนการที่ทันสมัยในการบริหารงานภาครัฐ โดยเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐโดยจัดบริการให้มีคุณภาพสูงตามที่ประชาชนต้องการ สนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานในแต่ระดับมากขึ้น มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส คือสามารถตรวจสอบได้และอธิบายได้ ทุกขั้นตอนต้องมีผู้รับผิดชอบ ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจึงมีความจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (อ้างอิงใน สุนันทา เงินแจ่ม, 2553 หน้า 33) ได้กล่าวไว้ว่า ในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเกี่ยวกับ 1) ผลการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในด้านต่าง ๆ 2) ผลการประเมินคุณภาพภายนอก3)แผนการ

ศึกษาแห่งชาติ 4) ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ 5) นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและของสำนักงานที่เกี่ยวข้อง 6) แนวภารกิจของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ 7) แนวการบริหารและจัดการศึกษา 8) ความเป็นมืออาชีพในการบริหารการศึกษาและ 9) แนวทางการปฏิรูปการศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก ตลอดทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประเมินภายนอก

3. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีสมรรถนะในการจัดการศึกษา และการบริหารการศึกษาในด้านต่าง ๆ ด้วยความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง กล่าวคือ จะต้องมีความรับผิดชอบอย่างน้อยตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพตามข้อบังคับของคุรุสภา

4. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการบริหารและจัดการศึกษาในยุคนี้ โดยเฉพาะ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

5. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารฐานโรงเรียน (SBM) ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 และสามารถนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารและจัดการศึกษา รวมทั้งสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้การบริหารฐานโรงเรียนตามที่สำนักงานสภาการศึกษาพัฒนาไว้

6. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างแท้จริง และจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ และการพัฒนาสมองเพื่อการเรียนรู้

7. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดชั้นเรียนและการจัดโรงเรียนในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อจะเลือกใช้และนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

8. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการและการจัดทำหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องมีความเข้าใจและสามารถส่งเสริมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยในโรงเรียนทั้งการวิจัยการพัฒนาในกระบวนการบริหาร และกระบวนการจัดการเรียนการสอนตลอดทั้งการส่งเสริมการใช้กระบวนการตรวจวิจัยในการเรียนรู้ของนักเรียน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษามากที่สุด เพราะจะต้องเป็นบุคคลที่มีทักษะ ความรู้ ความคิด เทคนิคต่าง ๆ มีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การบริหารจัดการ สถานศึกษาที่ดีมี

ประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ ให้เป็นไปตามระเบียบคู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 7-8) ซึ่งได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานในสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ดังนี้

ขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษา

สถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนด ซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่ม หรือฝ่าย หรืองาน ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งมีขอบข่ายและภารกิจ ดังต่อไปนี้

1. งานบริหารวิชาการ

งานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. งานบริหารงบประมาณ

การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารการจัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็วมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนนิติบุคคล นอกจากนี้มีอำนาจหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ข้างต้นแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียนชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 กฎหมายการศึกษา และกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้โรงเรียนนิติบุคคลมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้แทนนิติบุคคลในกิจการทั่วไปของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก

2. ให้โรงเรียนมีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ เว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้บริจาคให้โรงเรียน ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียน

3. ให้โรงเรียนจดทะเบียนลิขสิทธิ์หรือดำเนินการทางทะเบียนทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีผู้อุทิศให้หรือโครงการซื้อ แลกเปลี่ยนจากรายได้ของสถานศึกษาให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา

4. กรณีโรงเรียนดำเนินคดีเป็นผู้ฟ้องร้องหรือถูกฟ้องร้อง ผู้บริหารจะต้องดำเนินคดีในส่วนของสถานศึกษาหรือถูกฟ้องร่วมกับสถานศึกษา ถ้าถูกฟ้องโดยมิได้อยู่ในการปฏิบัติราชการ ในกรอบอำนาจ ผู้บริหารต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว

5. โรงเรียนจัดทำบุคลากรประจำปีและรายงานสาธารณะทุกสิ้นปีงบประมาณ
 ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ

2. การจัดสรรงบประมาณ

3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

5. การบริหารการเงิน

6. การบริหารบัญชี

7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. งานบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การหาทางใช้คนที่อยู่ร่วมกันในองค์กรนั้น ๆ ให้ทำงานได้ผลดีที่สุด สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้ผู้ร่วมงานมีความสุขมีความพอใจที่จะให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้บริหาร เพื่อให้งานขององค์กรนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

แนวคิด

1. ปัจจัยทางการบริหารทั้งหลาย คนถือเป็นปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญที่สุด
2. การบริหารงานบุคคลจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถสูงในการบริหารงานบุคคล
3. การจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถจะมีส่วนทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจ มีความสุขในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้งานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจะทำให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกระตือรือร้นพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น
5. การบริหารงานบุคคลเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนได้เสียเป็นสำคัญ

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย
5. การออกจากราชการ

4. งานบริหารทั่วไป

งานด้านการบริหารทั่วไป เป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานงานพัฒนาระบบและเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการงบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมและประสานงาน การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน งานบริการสาธารณะซึ่งคุณครูควรที่จะได้รับรู้แนวปฏิบัติในการปฏิบัติราชการ ดังนี้

1. การกำหนดเวลาทำงานและวันหยุดราชการ
2. การเปิดและปิดสถานศึกษา
3. การชักธงชาติ
4. การสอบ

5. การพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานศึกษา
6. การจัดระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษา
7. การลงโทษนักเรียน
8. ความสัมพันธ์กับชุมชน
9. สิทธิทางการศึกษาสำหรับคนพิการ

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
8. การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงาน และสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

2.1.2 ความหมายของธรรมาภิบาล

คำว่า Good Governance ได้มีการใช้คำศัพท์ที่หลากหลาย เช่น กลไกประชารัฐที่ดีบ้าง ธรรมรัฐบ้าง ศุประศาสนการบ้าง (อิชชกันต์ ศรีวรวิทย์ : 2557 หน้า 14) การปกครองที่ดีบ้าง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีบ้าง (ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542) และ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีบ้าง (ตาม

ระเบียบพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546) แต่ในที่นี้จะขอใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นคำที่นิยมใช้กันมาก เพราะคำว่าธรรมาภิบาลจะมีความหมายอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งทางการบริหารจัดการที่ดีขององค์การธุรกิจและการปกครองที่ดีของภาครัฐ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาลไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการฝ่ายปฏิบัติการฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542)

ธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ครีธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นต้น (<http://th.wikipedia.org>)

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (อ้างอิงใน <http://guru.sanook.com/6313> สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 59)

United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific : UNESCAP ได้ให้นิยามคำว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) ว่ามีองค์ประกอบ 8 ประการ ดังนี้ การมีส่วนร่วม (Participation) นิติธรรม (Rule of Law) ความโปร่งใส (Transparency) การตอบสนอง (Responsiveness) การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรมและไม่ละเลยบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดออกไปจากสังคม (Equity and Inclusiveness) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) และการรับผิดชอบ (Accountability) ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 United Nations Development Programme : UNDP ได้ทบทวนและให้

นิยามใหม่ว่าเป็นเรื่องของการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อจัดการกิจการของประเทศชาติบ้านเมือง รวมทั้งยังได้กำหนดคุณลักษณะของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลซึ่งได้นำเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์เข้ามารวมไว้ด้วย รวม 9 ประการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ชายและหญิงทุกคนควรมีสติที่มีเสียงในการตัดสินใจทั้งโดยทางตรงหรือผ่านทางสถาบันตัวแทนอันชอบธรรมของตน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมที่เปิดกว้างนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการสามารถเข้ามีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์

2. นิติธรรม (Rule of Law) กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรม และไม่มีทางเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน

3. ความโปร่งใส (Transparency) ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไหลเวียนอย่างเสรีของข้อมูลข่าวสาร บุคคลที่มีความสนใจเกี่ยวข้องจะต้องสามารถเข้าถึงสถาบัน กระบวนการ และข้อมูลข่าวสารได้โดยตรง ทั้งนี้การได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ต้องมีความเพียงพอต่อการทำความเข้าใจและการติดตามประเมินสถานการณ์

4. การตอบสนอง (Responsiveness) สถาบันและกระบวนการดำเนินงานต้องพยายามดูแลเอาใจใส่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) มีการประสานความแตกต่างในผลประโยชน์ของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาข้อยุติร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นโยบายและกระบวนการขั้นตอนใด ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

6. ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) ชายและหญิงทุกคนต้องมีโอกาสในการปรับปรุงสถานะหรือรักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน

7. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) สถาบันและกระบวนการต้องสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการ และขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8. ภาระรับผิดชอบ (Accountability) ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคมก็ตาม ต้องมีภาระรับผิดชอบต่อสาธารณชนทั่วไปและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถาบันของตน

9. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) ผู้นำและบรรดาสาธารณชนต้องมีมุมมองที่เปิดกว้างและเล็งการณ์ไกลเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองและการพัฒนามนุษย์ (สังคม) รวมถึงมีจิตสำนึกว่าอะไรคือความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาดังกล่าว ตลอดจนมีความเข้าใจในความสลับซับซ้อนของบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในแต่ละประเด็นนั้น (อ้างอิงใน <http://www.socgg.soc.go.th/History1.htm> เข้าถึงเมื่อ 19 กรกฎาคม 59)

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุม ดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ หากได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้อง ชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์การภายนอก เป็นต้น

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ที่เหมาะสมจะนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชนมี 10 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness) คือ ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการรวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตามประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมในห้องปฏิบัติการสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness) คือ การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองความคาดหวังหรือความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง

4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) คือ การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

5. หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้

6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา

หรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การถ่ายโอนอำนาจ การตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น ๆ (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทนโดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจใน การให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

8. หลักนิติธรรม (Rule of Law) คือ การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

9. หลักความเสมอภาค (Equity) คือ การได้รับการปฏิบัติและได้รับการอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชายหรือหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกรบ และอื่น ๆ

10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) คือ การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่า เป็นความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์ (อ้างอิงใน <http://qa.bu.ac.th/buqa/index.php/kmqa/51-good-governance>)

สุจิตา ฉิมอ่อง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการหลักสูตรมาภิบาล หมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามแผนภาพ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและรวดเร็วด้วย

2. หลักคุณธรรม (Morality) หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงามการส่งเสริม ให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริต เป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส (Accountability) หลักความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใส พอเทียบได้ว่ามีความหมาย ตรงข้ามหรือเกือบตรงข้าม กับการทุจริต คอร์รัปชัน โดยที่เรื่องทุจริต คอร์รัปชัน

ให้มีความหมายในเชิงลบและความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่มุมในเชิงบวกและให้ความสนใจในเชิงสงบสุขประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่ายและมีกระบวนการ การให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจนในการนี้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใสขออัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง ได้แก่ ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจแม้จะมีความรู้ น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น เป็นคณะกรรมการคณะอนุกรรมการและหรือ คณะทำงานโดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หลักความรับผิดชอบ หมายถึงการตระหนักใน สิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือ รือร้นในการแก้ปัญหาและเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างรวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผล เสียจากกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า (Cost –effectiveness or Economy) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การ บริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยรณรงค์ให้บุคลากร มีความประหยัดใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักการของค่านิยมหลักธรรมาภิบาลไว้ดังนี้ หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญ ในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้รักสามัคคีและร่วม กันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประ เทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือเยียวยาภาวะวิกฤตอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกลี้ภัย ความยุติธรรม ความโปร่งใสและมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน (อโศก ใจทิพย์, 2549 หน้า10)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2546 ได้ให้ความหมายของคำว่าธรรมาภิบาลเป็นคำ ที่ประกอบด้วยศัพท์ 2 ศัพท์ด้วยกัน คือ ธรรม กับ อภิบาลดังนี้

ธรรม หมายถึง ความยุติธรรม,ความถูกต้อง,กฎ,กฎเกณฑ์,กฎหมาย,ข้อบังคับ,สิ่งดีงาม

อภิบาล หมายถึง การดูแล, การปกครอง, การบริหาร, การปกป้อง, การสร้างภูมิคุ้มกันบำรุง รักษา, ปกครองปกป้องหรือคุ้มครอง

ธรรมาภิบาล (Good governance) คือการปกครองการบริหาร การจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถนำไปใช้ทั้งภาครัฐและเอกชนธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือหาได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวงซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติอาทิตความโปร่งใสตรวจสอบได้การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก (<http://th.wikipedia.org/wiki/ธรรมาภิบาล>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2559)

กษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 20-25) ธรรมาภิบาล หมายถึง รูปแบบการบริหารงานภาครัฐที่ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน โดยชอบธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

ชลธิชา ลิมสกุลศิริรัตน์ (2551, หน้า 33-34) ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครอง ด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดี โดยเป็นเรื่องของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ โดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล ตัดสินใจการตรวจสอบ ลดการทุจริตคอร์รัปชั่นลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคทุกฝ่ายในสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ดัสกรณี เพชรดี (2551, หน้า 43-44) ธรรมาภิบาล หมายถึง ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปีพ.ศ. 2542 ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ธัญญา อภิชาติเสียรโกวิท (2552, หน้า 23-24) ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดีงาม ในเรื่องของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข โดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล การตัดสินใจ การตรวจสอบ ลดการทุจริต คอร์รัปชั่นลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสโดยอาศัยการร่วมมือกันของทุกฝ่ายในสังคมคือภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน

เสริม เกื้อสังข์ (2551, หน้า 6-7) ธรรมาภิบาล หมายถึง ธรรมาภิบาลในทัศนะของธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ว่าเป็นการใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อจัดการงานของเมือง โดยใช้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม กระบวนการทางกฎหมายที่อิสระ ในขณะที่นิยามของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียเน้นไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมแล้ว ทั้งธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ต่างเน้นประเด็นการบริหาร

จัดการของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ดังนั้น แนวคิดขององค์ระหว่างประเทศจึงเป็นเรื่องการสร้าง ความเชื่อถือและความชอบธรรมของรัฐบาลที่มีต่อต่างประเทศ

เจริญ เจริญวาลย์ (2552, หน้า 15) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล (good governance) หมายถึง โครงสร้างการจ้ดองค์การ นโยบาย กระบวนการวิธีปฏิบัติและระบบการควบคุมภายในขององค์การที่ ออกแบบมาเพื่อขึ้นำการปฏิบัติงานทั้งหมดในลักษณะต่อเนื่อง และควบคุมกิจกรรมทั้งหมดของ องค์การด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยความเอาใจใส่ต่อการปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วน เสียทั้งหมดและต่อผู้รับผลประโยชน์โดยการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของตน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552, หน้า 7) กล่าวไว้ว่า ธรรมาภิบาลเป็น เรื่องที่ทุกสังคม ทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็ประเทศที่กำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้ว ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่ง หมายถึงกรอบในการบริหารจัดการขององค์การต่าง ๆ และธรรมาภิบาลได้เข้ามาแพร่หลายใน ประเทศไทยซึ่งมีการบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใช้หลาย ๆ คำเช่น ประชาธิรัฐ ธรรมรัฐ ธรรมาภิบาล ระบบ บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นต้น

อานันท์ ปันยารชุน (อ้างถึงใน ธัญญา อภิชาติเจริญโกวิท, 2552, หน้า 23) ได้ให้ความหมาย “Good governance” หมายถึง ผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน มีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงในหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่องซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้

พระมหาจิระศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ) (2554, หน้า 40-44) ธรรมาภิบาลหรือ Good governance หมายถึง การบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนา ประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติตลอดจนมี การใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความ โปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

ประชา ศรีหามัญทัน (2556, หน้า 33) ธรรมาภิบาล (Good governance) หมายถึง การ บริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาในประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ ประกอบทั้ง 3 ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนสังคม ให้มีการสนับสนุนซึ่ง กันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้ สังคมดำรงอยู่กันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

สรุปว่า ธรรมาภิบาลในคำภาษาอังกฤษคือคำว่า Good Governance แต่ในภาษาไทยมักใช้แทนในคำที่หลากหลาย เช่นคำว่า ธรรมรัฐ ประชาธิปไตย คุณาภิบาล การบริการจัดการที่ดี การบริหารจัดการเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ หรือความโปร่งใส ถูกต้องและเป็นธรรม หรือการรักษาคุ้มครองให้สังคมเข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นระบบกลไกของรัฐที่มีความแข็งแกร่งในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ให้มีความถูกต้อง เป็นธรรมเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นปกติ

2.1.3 แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดการปกครองที่มีมาแต่โบราณ นับแต่สมัยเพลโต (Plato) อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์หลายท่านได้พยายามที่จะค้นหารูปแบบการปกครองที่ดี แต่ก็ยังไม่ได้รับความหมายของขอบเขตที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าวิวัฒนาการของรูปแบบธรรมาภิบาลที่เกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการค้นหารูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยทางตะวันตกของประเทศ ที่พึ่งได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคมและสามารถช่วยฟื้นฟูประเทศจากความเสียหายหลังจากสงคราม ซึ่งต่อมาแบบการปกครองดังกล่าวผสมผสานกับระบบราชการของ Weberian 1 ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม รูปแบบของ Weberian 1 ยากที่จะนำไปประยุกต์ใช้และสานต่อเนื่องจากการขยายตัวของระบบราชการ ทำให้ยากต่อการจัดการและขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก นอกจากโครงสร้างของระบบราชการจะทำให้การปกครองบ้านเมืองขาดทั้ง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว ยังก่อให้เกิดช่องทางการบิดเบือนการใช้อำนาจและการ คอร์รัปชัน ในช่วงต้น พ.ศ.2523 นักวิชาการส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องกันว่า แนวทางการบริหาร ภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมโลกที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา และมีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและปรับปรุงรูปแบบการปกครองใหม่ ในช่วงดังกล่าวมีองค์การระหว่างประเทศ ที่สำคัญ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนนานาชาติได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดีหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “Good governance” หรือ “ธรรมาภิบาล” ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่ใช้ในสาขา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเป็นคำที่รวมอยู่กับกลุ่มคำประชาธิปไตย ประชาสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมากลุ่มดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปองค์กรของรัฐ นักรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนหนึ่งมองว่า ธรรมาภิบาลเป็นมิติใหม่ที่เน้นบทบาทของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบ สามารถประเมิน ผลงานได้อย่างชัดเจนและมีการแข่งขันเพื่อการจัดการบริหารที่ดีขึ้น (Agere, 2000, pp. 25-26) จากวิวัฒนาการของธรรมาภิบาลที่กล่าวมาแล้ว สถาบันพระปกเกล้า (2544, หน้า 20 - 22) ได้ทำรายงานการวิจัย เรื่อง ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้ ดังนี้

2.1.3.1 แนวคิดธรรมาภิบาลและธรรมาภิบาลในรัฐบาล

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นเกี่ยวกับ ความหมาย องค์ประกอบ หลักการมีธรรมาภิบาล ทั่ว ๆ ไป และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในประเทศไทย ในด้านธรรมาภิบาลกับการปฏิรูประบบราชการ ธรรมาภิบาลกับการเมือง ธรรมาภิบาลกับสังคมและธรรมาภิบาลกับเศรษฐกิจ ทั้งของไทยและต่าง ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียและประเทศในแถบแอฟริกา และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งในเอกสารเหล่านี้ได้สะท้อนความคิดเห็นและความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของธรรมาภิบาล ข้อดีหรือข้อเสีย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับการทำความเข้าใจถึงหลักธรรมาภิบาล วิวัฒนาการและการปรับใช้ในภาครัฐของประเทศไทย

2.1.3.2 ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นที่สำคัญ คือ ความเชื่อมโยงกันระหว่างประชาธิปไตยกับธรรมาภิบาล ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นบทบาทหน้าที่สำคัญของการแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมทั้งในเรื่องการเลือกตั้งการออก กฎหมาย รวมไปถึงการกล่าวถึงตัวบทกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมทั้งหมด เช่น ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ด้านการรักษาผลประโยชน์ของชุมชน ด้านสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการประชาสังคม ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในกระบวนการ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอันเป็นองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาล นั่นคือการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรพัฒนาสังคมต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันปกป้องและดูแลสิทธิของตนเอง และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรและจัดโครงสร้างต่าง ๆ ของรัฐบาล

2.1.3.3 ธรรมาภิบาลในภาคเอกชน

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจ (Good corporate governance) ซึ่งเป็นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการจัดการธุรกิจของภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรและการให้บริการแก่ลูกค้า โดยมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์มีการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีการทำงานร่วมกันระหว่างบริษัทและพนักงาน มีการพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอ มีระบบการบริหารที่ตรวจสอบได้ และมีการดำเนินงานที่สนองต่อความต้องการของลูกค้า

2.1.3.4 การปราบปรามคอร์รัปชัน

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการจัดการแก้ปัญหาการทุจริตในวงราชการไทย จัดการปราบปรามการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและส่งเสริมให้มีกระบวนการป้องกันและการคอร์รัปชันในอนาคต

2.1.3.5 ธรรมนูญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นการนำเอาหลักธรรมนูญไปใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้นโดยเน้นความโปร่งใสของการบริหารจัดการของภาครัฐและภาคธุรกิจ มุ่งการสร้างสภาวะการค้าเสรี ไม่มีการผูกขาดทางการค้า มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและถูกต้องสู่สาธารณชนอย่างทั่วถึง มีระบบการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีการปรับโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกและการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ

2.1.3.6 ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างความอยู่ดีกินดีของประชาชน การลดปัญหาสังคม การมีความเสมอภาคทั้งทางการศึกษา การทำงาน ไม่ว่าจะต่างเพศ ต่างศาสนา ซึ่งผลของตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต เช่น ระดับการศึกษาของประชาชน จะเป็นตัวชี้วัดถึงระดับความพร้อมและความเข้มแข็งของพื้นฐานสังคมที่จะให้มีการส่งเสริมการสร้างธรรมนูญ แนวทางการสร้างตัวชี้วัดดังกล่าวและบทเรียนการนำตัวชี้วัดธรรมนูญไปปฏิบัติใช้ สามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาตัวชี้วัดธรรมนูญในประเทศได้

2.1.3.7 ธรรมนูญเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นการนำเอาหลักธรรมนูญ เข้ามาใช้ในกระบวนการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมรับผิดชอบ รักษา ดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนพร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ระบบการตรวจสอบได้ของการจัดสรรงบประมาณสู่ภูมิภาค หรือท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความโปร่งใสในการจัดทำโครงการก็เป็นประเด็นสำคัญที่สามารถนำหลักธรรมนูญมาปรับใช้ในกระบวนการการบริหารจัดการได้

2.1.3.8 หลักธรรมนูญและหลักพระพุทธศาสนา

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นเกี่ยวกับหลักธรรมนูญกับพระพุทธศาสนาเป็นการนำเอาหลักธรรมนูญในปัจจุบันมาเปรียบเทียบกับหลักธรรมนูญทั้งของไทยเดิม คือหลักทศพิธราชธรรมและหลักทางพระพุทธศาสนา

2.1.3.9 ธรรมนูญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

กลุ่มเนื้อหาที่มีประเด็นการนำเสนอให้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการสร้างธรรมนูญ เช่น การจัดสร้างระบบฐานข้อมูล การเผยแพร่เอกสารและข่าวสารสู่สาธารณชนอย่างมีประสิทธิภาพและกว้างขวาง และการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมให้มีหลักธรรมนูญ เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็มีประเด็นที่ควรตระหนัก คือกระบวนการจัดระบบหรือ เผยแพร่ข่าวสาร

ต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นกลาง มีจริยธรรม เป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้

2.1.4 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

องค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรอบ เป้าหมาย วัตถุประสงค์แนวทาง หรือวิธีปฏิบัติในการพิจารณาองค์ประกอบของธรรมาภิบาลในที่นี้พิจารณาการนำนโยบาย และหลักเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลของหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญและจากการศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลได้มีผู้กำหนดองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้หลาย ๆ แนวความคิด ดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (อ้างถึงใน เสริม เกื้อสังข์, 2551, หน้า8) ได้กำหนดองค์ประกอบของธรรมาภิบาล ว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ. 2542 ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่อำนาจอใจหรืออำนาจของบุคคล
2. หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน
4. หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ
5. หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจในปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

7. หลักความคุ้มค่า หมายถึง ผู้รับบริการมีความพึงพอใจและการทำงานมีประสิทธิภาพทั้งในด้านคุณภาพ และการประหยัด

สัญญา อภิชาติเชียรโกวิท (อ้างถึงใน พระมหาจิระศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ), 2554, หน้า 42) เห็นว่าองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยเน้นไปทางด้านการบริหารการปกครองการพัฒนาและการกระจายอำนาจซึ่งมี 11 องค์ประกอบคือ

1. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดประสานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

2. ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบทระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

3. ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4. มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการ และสามารถตรวจสอบได้มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5. ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติและมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

6. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting gender balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

9. การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by rule of law) พัฒนาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

10. ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุมโอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดหรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินการแทน

ด้สกรณ์ เพชรดี (2551, หน้า 45-48) หลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการที่ดี Good governance ประกอบด้วย หลักการพื้นฐาน 6 ประการได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งหลักการพื้นฐาน 6 ประการนั้น มุ่งให้หน่วยงานหรือองค์กรของรัฐ ได้กำหนดกฎ ข้อบังคับ หรือแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้ถูกต้องเป็นธรรมและปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อบังคับ หรือแนวทางที่กำหนดไว้โดยยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล บรรณวิชาชีพของตน สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารหรือการปฏิบัติงาน สำนึกในความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด แก่หน่วยงานหรือองค์กร คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 39) ได้สรุปองค์ประกอบที่จะใช้ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีในแต่ละหน่วยงานเป็นการสร้างความสามัคคีร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 หลัก คือ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อให้งานบรรลุไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

ธีรยุทธ บุญมี (อ้างถึงใน พระมหาจรัสศักดิ์ จิตรสโก (ศรีปราบ), 2554, หน้า 42) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดธรรมรัฐเป็นการมอบอำนาจการเมืองการปกครองแบบใหม่ที่แข็งที่ตายตัว แต่ให้มีปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาชนและให้มีลักษณะแยกย่อยมากขึ้น แนวคิดธรรมรัฐ คือ การเป็นหุ้นส่วนกันในการบริหารและปกครองประเทศโดยรัฐ ประชาชนและเอกชน ซึ่งขบวนการนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใสความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี โดยแนวคิดนี้เกิดจากการที่ประชาชนเห็นว่าระบบราชการล้าหลังทุกส่วนต้องการการปฏิรูป ต้องการมีการปรับโครงสร้างราชการให้ดีขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและนักวิชาการธรรมาภิบาล เป็นกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ สังคม เอกชนและประชาชน ซึ่งทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการที่จะสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยได้นั้น ธีรยุทธ บุญมี เสนอให้ปฏิรูประบบ 4 ส่วน

คือ ปฏิรูปภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเศรษฐกิจสังคม และปฏิรูปกฎหมายจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ.เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการให้บริการของรัฐ และมีประเด็นหลัก 3 ประการ คือ

1. การให้ข้าราชการปรับบทบาทโดยเปลี่ยนเป็นการทำงานเพื่อประชาชนมีความซื่อสัตย์เป็นมิตร ประหยัดและบริการดี
2. การเปิดตัวโครงการประเทศไทยใสสะอาด ซึ่งเป็นโครงการที่รณรงค์ให้ประชาชนร่วมอุดมการณ์ต่อต้านคอร์รัปชัน
3. การนำระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในประเทศไทย โดยมีการกำหนดแนวทางตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดระเบียบราชการและป้องกันการเกิดภาวะวิกฤตขึ้นอีกในอนาคต ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคประชาชน

เสริม เกื้อสังข์ (2554, หน้า 8) สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล เป็นขั้นตอนในการบริหารงานที่จัดขึ้นในองค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี ประกอบด้วย 6 หลักการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งนับว่าเป็นหลักในการบริหารจัดการที่ดี ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยนำหลักการเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน

พระมหาจีระศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ) (2554, หน้า 42) ได้สรุปไว้ว่า ธรรมาภิบาล (Good governance) หลักธรรมาภิบาลที่เป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองวิถีทางประชาธิปไตยนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญหกประการ คือ เป็นขั้นตอนในการบริหารงานที่จัดขึ้นในองค์กรหรือ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ประกอบด้วย 6 หลักการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งนับว่าเป็นหลักในการบริหารจัดการที่ดี ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ประชา ศรีหาบุญตัน (2556, หน้า 38) สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาลที่เป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองวิถีทางประชาธิปไตยนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม (Rule of law) เป็นการตรากฎหมาย กฎ กติกาที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับใช้เป็นไปตามกฎหมายที่ตกลงกันได้ รวมทั้งคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก
2. หลักคุณธรรม (Ethic) เป็นการยึดมั่นอยู่ในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน พัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริใจ ขยัน อดทน มีวินัย และประกอบอาชีพสุจริต
3. หลักความโปร่งใส (Transparency) เป็นการจัดระบบข้อมูลเป็นระบบเปิด เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงาน และการจัดซื้อจัดจ้างที่เปิดเผย จัดกิจกรรมที่ป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และการประเมินผล

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการบริหาร การตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร การให้ข้อมูลแก่ประชาชน การแสดงความคิดเห็น การให้คำปรึกษา การร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ และร่วมดำเนินงานสาธารณะ

5. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) เป็นการสร้างตระหนักในสิทธิหน้าที่สำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจต่อปัญหาสาธารณะ กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาสาธารณะ การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และการกล้าหาญที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า (Value for money) เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการใช้อย่างคุ้มค่า ให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพ และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน โดยมุ่งประโยชน์สูงสุด

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (ประชา ศรีหาบุญทัน, 2556, หน้า 35 -36) ได้กำหนดองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม หมายถึง กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดีได้ มีการปฏิรูประบบอย่างสม่ำเสมอ เหมาะสมกับสถานการณ์กระบวนการยุติธรรม มีการดำเนินการอย่างรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน และประชาชนตระหนักในสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของตนเอง

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ มีวินัย และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง รัฐสำรวจความพึงพอใจผู้มาใช้บริการ เจ้าหน้าที่ที่มีเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับ และส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผย

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบเกิดความพึงพอใจร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานที่บรรลุผลตามเป้าหมาย มีความผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ และการร้องเรียนมีจำนวนลดลงหรือไม่มีการร้องเรียน

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการบริหารหรือการปกครองที่ดีเหมาะสมและเป็นธรรม ใช้ในการธำรงรักษาบ้านเมืองและสังคม เป็นการบริหารจัดการทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย หลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความ

โปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ซึ่งความหมายของแต่ละองค์ประกอบของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีนักคิดและนักวิชาการหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของแต่ละองค์ประกอบของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไว้ต่างกัน ดังนี้

หลักนิติธรรม มีนักวิชาการที่ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักนิติธรรม ดังนี้

อุกฤษ มงคลนาวิน (2550) กล่าวว่า การตรวจสอบทุจริตที่ไม่ยึดหลักนิติธรรม “เมื่อยึดอำนาจแล้วคณะทหารและรัฐบาลบอกว่าจะปกครองบ้านเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยยึดหลักนิติธรรม ซึ่งหลักนิติธรรมก็คือต้องถือว่าผู้ถูกกล่าวหายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่ากระทำผิดจริง แต่การตั้ง คตส. (คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ) แล้วออกข่าวเกือบจะเรียกว่า 3 เวลาหลังอาหารว่าคนนั้นทุจริตเรื่องนั้นเรื่องนี้โดยระบุชื่อชัดเจนแบบนี้ถือว่าขัดหลักนิติธรรม เพราะจะผิดหรือถูกยังพิสูจน์ไม่ได้คนพิสูจน์คือศาล ไม่ใช่ คตส.” “ถ้าสุดท้ายเหตุการณ์กลับตาลปัตร เอาผิดไม่ได้เลย ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ” “ที่สำคัญก็คือไม่มีหลักนิติธรรมที่ไหนที่เอาฝ่ายปฏิบัติมาสอบสวนพิจารณาความผิดของคู่กรณีทำไมไม่ตั้งคนกลางจริง ๆ เหมือนสมัย รสช. ผู้ที่เป็นประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินในขณะนั้นคือ พล.อ.สิทธิ จิโรจน์ ซึ่งได้รับการยอมรับนับถือในความซื่อสัตย์สุจริต แต่การตั้ง คตส. สมัยนี้ผิดกัน ทำให้การยอมรับไม่เกิดขึ้น คนเราเวลาใครมากล่าวหาญาติพี่น้องและผู้สนับสนุนก็ต้องเดือดร้อน ความโกรธนั้นไม่อันตรายแต่เมื่อความโกรธกลายเป็นความแค้นนั้นแหละคือสิ่งที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดอะไรบางอย่าง”

กำหนด โสภณวสุ (2551) กล่าวว่า ในทางปกครอง การปกครองโดยหลักนิติธรรมก็คือหลักการที่ว่า บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะ เป็นโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งต้องกระทำการภายใต้กฎหมาย และรัฐธรรมนูญการปกครอง โดยใช้อำนาจภายในขอบเขตซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ให้ ดังนั้น การปกครองโดยหลักนิติธรรมในนัยที่จะให้เกิดความเป็นธรรมนั้น จะต้องมีการออกกฎหมายที่เป็นธรรมด้วย สรุปได้ว่า หลักนิติธรรม ก็คือ การใช้กฎหมายในการปกครองประเทศกล่าวคือ บุคคลเสมอภาคกันในกฎหมาย บุคคลจักต้องรับโทษในการกระทำผิดอันใด ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาคดีจากศาลยุติธรรม ที่มีความเป็นอิสระในการชี้ขาดตัดสินคดี ไม่ว่าจะ เป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนด้วยกันเองก็ดี หรือระหว่างเอกชนกับรัฐก็ดี” อาจถือได้ว่าหลักนิติธรรมนั้นเป็นหลักสำคัญของนิติรัฐ ตลอดจนเป็นรากแก้วของการปกครองในระบบประชาธิปไตย

The Asian Development Bank (ADB) (อ้างถึงใน เสริม เกื้อสังข์, 2551, หน้า 8) ได้ให้ความหมาย หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายกฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมไม่เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านั้น World Bank (1998, p. 4 อ้างถึงใน เสริม เกื้อสังข์, 2551, หน้า 8) ได้ให้ความหมาย หลัก

นิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรักคุณและรวดเร็ว

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (อ้างถึงใน ัญญา อภิชาติเธียรโกวิท, 2552, หน้า 24) ได้ให้ความหมาย หลักนิติธรรม หมายถึง การบริหารงานตามกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยความถูกต้อง ความดีงาม มีการกระจายอำนาจการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนรวดเร็วให้บุคลากรยึดถือหลักความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี (ดัสกรณ์ เพชรดี, 2551, หน้า 43) ได้ให้ความหมาย หลักนิติธรรม หมายถึง การทำให้กฎหมาย กฎ และกติกาด่าง ๆ เป็นที่ยอมรับของประชาชนให้มีการถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

ดัสกรณ์ เพชรดี (2551, หน้า 43,75) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล ได้แก่ การจัดเก็บภาษีอย่างเท่าเทียมถูกต้องและเป็นธรรม ยึดหลักและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้องและรัดกุม บังคับใช้ข้อบัญญัติตำบลรวมทั้งกฎหมายอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อข้อบัญญัติออกข้อบัญญัติเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น มีความเป็นธรรมต่อประชาชน มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ กฎ ระเบียบ ข้อบัญญัติได้อย่างอิสระ มีการกำกับดูแลและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ ได้แก่ สถานศึกษายึดธรรมเนียมโรงเรียนเป็นแบบแผนแม่บทในการจัดการศึกษา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นประจำทุกปีการศึกษาโดยมีความสอดคล้องกับแผนแม่บท ได้กำหนดขอบเขตของงานแต่ละด้านไว้อย่างครอบคลุมและมีความชัดเจน ใช้วิธีการกระจายอำนาจ โดยมีการมอบหมายงานให้บุคลากรทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม ได้กำหนดมาตรฐานการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน ส่งเสริมให้บุคลากรเคารพในสิทธิเสรีภาพและการยอมรับในมติที่ประชุม ใช้กฎ ระเบียบข้อบังคับในการบริหารสถานศึกษาเป็นไปตามข้อตกลง ใช้เกณฑ์เป็นข้อกำหนดในการพิจารณาความดี ความชอบ โดยบุคลากรทุกฝ่ายยอมรับ ใช้ข้อมูลข่าวสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ชลธิชา ลีมสกุลศิริรัตน์ (2551, หน้า 25, 60) ได้ให้ความหมาย หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย และการบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่

ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล ในการนำหลักนี้มาปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรม และความยุติธรรม เพราะเมื่อระบบกฎหมายมีความซับซ้อนมากขึ้น คนในสังคมก็เริ่มมองว่ากฎหมาย เป็นเรื่องที่เข้าใจยาก มีวิธีการปฏิบัติที่สับสนและเกิดความระแวงว่าข้าราชการจะแสวงหาผลประโยชน์ ในการดำเนินการ โดยจะบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบเหล่านี้ยังไม่เป็นธรรม ในเรื่องที่ภาครัฐจะต้อง มีการทบทวนปรับปรุง แก้ไขกฎหมายให้เข้าใจง่ายและเผยแพร่ทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของ กฎหมายกับประชาชนให้ดี ให้ประชาชนเข้าใจว่าการตรากฎหมายการบังคับใช้กฎหมายอยู่บนพื้นฐาน ของเหตุผล และความจำเป็นจริง ๆ มิฉะนั้นประชาชนจะต่อต้าน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับใช้ ได้แก่ ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยยึดหลักกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ มีการ ดำเนินการให้บุคลากรในโรงเรียนมาปฏิบัติงานและเลิกงานตามเวลาที่กำหนด มีการให้แนวทางที่ ถูกต้องในการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับแก่บุคลากรในโรงเรียน มีการยกย่อง ชมเชยครูและนักเรียนที่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของโรงเรียน มีการแนะนำ ตักเตือนบุคลากรใน โรงเรียนที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม ปฏิบัติตนกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาค

เสริม เกื้อสังข์ (2551, หน้า 8, 31) ได้ให้ความหมาย หลักนิติธรรม หมายถึง กฎหมายและ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินงานของกระบวนการ ยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในกรณี ต่าง ๆ ได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการ วัดและประเมินผลจัดกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 จัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยเวรยาม ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคล ปฏิบัติตามระเบียบ การเงิน ปฏิบัติตามระเบียบพัสดุ ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียน

ฉัญญา อภิชาติเถียรโกวิท (2552, หน้า 24) ได้ให้ความหมาย หลักนิติธรรม หมายถึง การ ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตาม อำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม

วรเจตน์ ภาคีรัตน์ (2554) กล่าวว่า นักกฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษที่มีบทบาทมากที่สุด คนหนึ่งในการช่วยพัฒนาหลักนิติธรรม ก็คือ A.V. Dicey (ค.ศ. 1835 ถึง 1922) ตำราของเขาที่ชื่อว่า Introduction to the Study of the Law of the Constitution (พิมพ์ครั้งแรก ค.ศ. 1885) ได้ กลายเป็นตำรามาตรฐานและเป็นตำราที่นักกฎหมายรัฐธรรมนูญอังกฤษส่วนใหญ่ต้องอ้างอิงเมื่อ จะต้องอธิบายความหมายของหลักนิติธรรม Dicey เห็นว่าหลักนิติธรรมจะต้องสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ ความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภา และหลักนิติธรรมนั้นย่อมมีเนื้อหาสาระที่สำคัญ คือบุคคลทุกคนย่อม เสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมายบุคคลไม่ว่าจะในชนชั้นใดย่อมต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายปกติธรรมดา ของแผ่นดิน (The Ordinary Law of the Land) ซึ่งบรรดาศาลธรรมดาทั้งหลาย (Ordinary

Courts) จะเป็นผู้รักษาไว้ซึ่งกฎหมายดังกล่าว หลักนิติธรรมในความหมายนี้ย่อมปฏิเสธความคิดทั้งหลายที่ไปวางที่จะยกเว้นมิให้บรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งหลายต้องเคารพต่อกฎหมายบุคคลทั้งหลายย่อมไม่ต้องถูกลงโทษ หากไม่ได้กระทำการอันผิดกฎหมายและไม่มีผู้ใดทั้งสิ้นแม้แต่กษัตริย์ที่จะอยู่เหนือกฎหมายได้

พระจรณ อธิปณฺโณ (เวฬุวาปี) (2554, หน้า 6) ได้ให้ความหมาย หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และชุมชนยอมปฏิบัติตามกฎหมาย

พระมหาจิระศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ) (2554, หน้า 44) ได้ให้ความหมาย หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยยึดถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของบุคคล

จันทจิรา เอี่ยมมยุรา (2555) The Rule of Law ที่นักกฎหมายไทยเรียกว่า “หลักนิติธรรม” เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีแบบอังกฤษ (Common Law) นักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษชื่อ A.V. Dicey เป็นผู้นำคำนี้มาใช้ในระบบกฎหมายอังกฤษโดยอธิบายความหมายในแง่มุมใหม่ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยและการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างยิ่ง ไตชีกล่าวไว้ว่า “ความเป็นสูงสุดของกฎหมายหรือการปกครองโดยกฎหมายคือลักษณะของรัฐธรรมนุญอังกฤษ” นั่นคือ หลักนิติธรรม ดังนั้นความหมายของหลักนิติธรรมในทัศนะของไตชีประกอบด้วยหลัก 3 ประการได้แก่

หลักข้อที่ 1 บุคคลต้องไม่ถูกลงโทษหรือกระทำร้ายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเว้นแต่ได้กระทำการอันเป็นการละเมิดกฎหมายซึ่งได้บัญญัติขึ้นโดยกระบวนการอันชอบธรรมและพิพากษาเบื้องต้นศาลยุติธรรมของแผ่นดินหมายความว่าหลักนิติธรรมเป็นระบบการปกครองซึ่งตรงข้ามกับระบบใด ๆ ที่ปกครองโดยบุคคลที่มีอำนาจกว้างขวางไม่จำกัดและใช้อำนาจบังคับได้โดยอำเภอใจ แสดงว่าภายใต้การปกครองโดยหลักนิติธรรมประชาชนไม่อาจถูกลงโทษเว้นแต่จะกระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ล่วงหน้ามิใช่ขึ้นอยู่กับอำเภอใจของผู้ปกครองที่อาจเปลี่ยนแปลงในภายหลังได้ทุกเมื่อ

หลักข้อที่ 2 คือไม่มีผู้ใดอยู่เหนือกฎหมายของแผ่นดินไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีชาติกำเนิดหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับใดย่อมถูกบังคับโดยกฎหมายและโทษอย่างเดียวกันกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หลักความเสมอภาคเบื้องต้นกฎหมาย

หลักข้อที่ 3 รัฐธรรมนุญหรือกฎหมายสูงสุดนั้นมาจากกฎหมายปกติธรรมดาที่ศาลยุติธรรมใช้ตัดสินคดีในชีวิตประจำวันทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาคำอธิบายหลักนิติธรรมของไตชีข้างต้นมีสาระสำคัญใกล้เคียงกับแนวคิดที่ว่าด้วย “นิติรัฐ” สมัยใหม่ (Legal State (Eng.) หรือ Etat De Droit

(fr.) หรือ Rechtsstaat (gr.) ของระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ของภาคพื้นยุโรปซึ่งประเทศไทยได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องนี้มาใช้ในระบบกฎหมายมหาชนไทยด้วยในฐานะที่เห็นว่าหลักนิติรัฐเป็นระบบที่เกื้อหนุนและเป็นเสาหลักค้ำจุนระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย หากปราศจากซึ่งหลักนิติรัฐการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในประเทศไทย

ประชา ศรีหาบุญทัน (2556, หน้า 32) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักนิติธรรม หมายถึง เป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจหรืออำนาจของตัวบุคคล

จากที่ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า “หลักนิติธรรม” หมายถึง การยึดถือและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการและนำไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม มีการชี้แจงให้บุคลากรต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ และข้อบังคับตามนโยบายของทางราชการและขององค์กร ใช้ระเบียบของทางราชการเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรในองค์กรไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามมติ หรือข้อตกลงในที่ประชุมอย่างเคร่งครัดและใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบังคับบัญชาได้อย่างยุติธรรม ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรได้ประพฤติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการอย่างจริงจัง

2. หลักคุณธรรม มีนักวิชาการที่ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักคุณธรรม ดังนี้

The Asian Development Bank (ADB) (อ้างถึงใน เสริม เกื้อสังข์, 2551, หน้า 8; ัญญา อภิชาติเชียรโกวิท, 2552, หน้า 24) ได้ให้ความหมาย หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดหลักความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้

World Bank (1998, p. 4 อ้างถึงใน เสริม เกื้อสังข์, 2551, หน้า 8; ัญญา อภิชาติเชียรโกวิท, 2552, หน้า 24) ได้ให้ความหมาย หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ยึดมั่น มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ. 2542 (ประชา ศรีหาบุญทัน, 2556, หน้า 35) ได้ให้ความหมาย หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน มีความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ยึดมั่น มีระเบียบ วินัย ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ส่วนร่วม และถูกต้อง

ธีรยุทธ บุญมี (ดัสกรณ์ เพชรดี, 2551, หน้า 43) ได้ให้ความหมาย หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

เสริม เกื้อสังข์ (2551, หน้า 8, 32) ได้ให้ความหมาย หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ ได้แก่ ผู้บริหารจัดการให้ครูสอนตรงกับวิชาเอก/โท การสรรหากรรมการสถานศึกษาคำนึงถึงประโยชน์ของสถานศึกษา ให้ครูสอนตรงกับความถนัดการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรคำนึงถึงความรู้ความสามารถลงโทษทางวินัยเหมาะสมกับความผิดของบุคลากรแต่ละกรณี การแต่งตั้งบุคลากรให้เป็นหัวหน้างานต่าง ๆ มีความเหมาะสม ประเมินผลงานของบุคลากรตามเกณฑ์ที่กำหนดและเป็นธรรมการเลื่อนขั้นเงินเดือนขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของบุคลากร

ชลธิชา ลีมสกุลศิริรัตน์ (2551, หน้า 27) ได้ให้ความหมาย หลักคุณธรรม หมายถึง ความดีงามที่ปลูกฝังอยู่ในจิตใจจนเป็นนิสัย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้มีความถูกต้องเหมาะสม มีความประพฤติดี มีจริยธรรมหรือธรรมจริยา ซื่อสัตย์สุจริต มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความยุติธรรม ความจริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรมไม่เอนเอียงด้วยรักหรือชังต่อบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร มีความอดทนอดกลั้น ไม่แสดงอาการโกรธให้เห็น มีความประพฤติที่ดีงามยึดถือเป็นแบบอย่างได้เสียสละเวลาและทรัพย์สินของตนต่อหน่วยงาน มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลได้ทุกระดับและทุกอาชีพ มีการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบอย่างมีวิจารณญาณ มีการดำเนินการบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคลากรในโรงเรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสม

ดัสกรณ์ เพชรดี (2551, หน้า 43, 76) ได้ให้ความหมาย หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริม ให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต เป็นนิสัยประจำชาติ ได้แก่ จัดบรรยากาศแห่งการเป็นมิตร การยอมรับและไว้ใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร้องทุกข์เพื่อขอความยุติธรรม มีการพบปะพูดคุยหรือให้ข้อเสนอแนะแก่บุคลากรแบบเป็นกันเอง ให้ความไว้วางใจให้เกียรติและให้การยอมรับต่อบุคลากรทุกคน พิจารณาความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม ใช้ภาวะผู้นำโดยอาศัยอำนาจเชิงทักษะเป็นผู้รู้ผู้ชำนาญการมากกว่าใช้อำนาจสั่งการโดยตำแหน่ง ให้ความเสมอภาคในการบริการแก่บุคลากรและบุคคลทั่วไป ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ ยึดมั่นในความถูกต้อง มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

พระมหาจีระศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ) (2554, หน้า 44) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักคุณธรรม หมายถึง การยึด มั่นในสิ่งถูกต้องดีงาม โดยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ยึดหลักในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารและบุคลากรพัฒนาเองไปพร้อมกัน เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยติดตัว การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริการรับใช้ประชาชน และประชาชนตระหนักในสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของตนเอง ได้แก่ มีการรณรงค์และสนับสนุนให้ใช้คุณธรรม อย่างจริงจัง เพื่อการบริหารจัดการ ได้รักษาผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ได้ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน ยึดมั่นหลักคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ตรงต่อเวลา ยึดมั่นหลักคุณธรรมในการบริหารงาน และบริหารงาน ปฏิบัติงานด้วยความมีคุณธรรม

ประชา ศรีหาบุญทัน (2556, หน้า 35) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักคุณธรรม หมายถึง เป็นการยึดมั่น ในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

จากที่ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จึงสรุปได้ว่า “หลักคุณธรรม” หมายถึง ความประพฤติที่ทำงานตามหลักศีลธรรมสามารถยึดถือเป็นแบบอย่างได้ และสามารถไกล่เกลี่ยปัญหาขัดแย้งระหว่างบุคลากรในองค์กรให้ยุติได้โดยคุณธรรมด้วยความเป็นกลางและยุติธรรม ใช้วาจาสุภาพเหมาะสม และให้เกียรติกับบุคลากรทุกคน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตพิจารณาความดีความชอบด้วยความยุติธรรม ไม่ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม และส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ด้านคุณธรรม เพื่อนำมาปฏิบัติงาน และสามารถดำเนินการจัดโครงการส่งเสริมความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3. หลักความโปร่งใส มีนักวิชาการที่ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักความโปร่งใส ดังนี้

The Asian Development Bank (ADB) (อ้างถึงใน ธัญญา อภิชาติเจริญโกวิท, 2552, หน้า 25) ได้ให้ความหมาย หลักความโปร่งใส หมายถึงการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยมีการให้และรับข้อมูลที่สะดวกเป็นจริงทันการณตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียม มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

World Bank (อ้างถึงใน เสริม เกื้อสังข์, 2551, หน้า 8) ได้ให้ความหมาย หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในพื้นที่ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรและทุกวงการให้มีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วย

ภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (พระจรรยาธิปไตย (เวฬุวาปี), 2554, หน้า 6) ได้ให้ความหมาย หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์โดยตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (ชลธิชา ลีสมสกุลศิริรัตน์, 2551, หน้า 53) ได้ให้ความหมาย หลักความโปร่งใส หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกระบวนการทำงานกฎกติกา และความตั้งใจจริงในการบริหารของรัฐต่อสาธารณชน มีความเป็นอิสระในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า สังคมแวดล้อมสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง หรือการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ความทันสมัยของข้อมูล และความรวดเร็วของการเผยแพร่ข้อมูลอื่นเป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายของรัฐ นับเป็นสาระสำคัญที่แสดงความโปร่งใสของการบริหารประเทศ และหลักความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ ช่วยให้การดำเนินงานภาครัฐ ภาคเอกชนปลอดจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ดิศกรณ์ เพชรดี (2551, หน้า 43, 77-78) ได้ให้ความหมาย หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส ตรงไปตรงมา ประชาชนมีอิสระในการสื่อสาร สื่อมวลชนสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ มีจริยธรรมการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องได้ ได้แก่ มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับข้อบัญญัติ มีการเปิดเผยข้อมูลทางการคลัง มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนา และมีการประชาสัมพันธ์ผลการจัดซื้อจัดจ้างให้ประชาชนได้รับทราบได้แก่มีการชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเป็นประจำทุกปีเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ มีการสื่อสารข้อมูลทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นุเคราะห์และชุมชน มีการจัดป้ายนิเทศป้ายประกาศและมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของครูและนักเรียน มีการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใสตามขอบเขตกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีการรายงานการรับบริการจ่ายงบประมาณต่าง ๆ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาและ

ชุมชนเป็นประจำทุกภาคเรียน จัดทำเอกสารเผยแพร่นโยบายเป้าหมายมาตรการและแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการจัดประชุมคณะกรรมการ ผู้ปกครองนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีข้อมูลในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้

ชลธิชา ลีมีสกุลศิริรัตน์ (2551, หน้า 28, 62) ได้ให้ความหมาย หลักความโปร่งใสหมายถึง ความโปร่งใส พอเทียบได้ว่ามีความหมายตรงข้าม หรือเกือบตรงข้ามกับการทุจริตคอร์รัปชัน โดยที่เรื่องทุจริตคอร์รัปชันให้มีความหมายในเชิงลบ และความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ความโปร่งใสเป็น คำศัพท์ที่ให้แง่บวกในเชิงบวก และให้ความสนใจในเชิงสงบสุข ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจน ได้แก่ มีการเปิดเผยข้อมูลให้แก่ประชาชนและบุคลากรในโรงเรียนทราบตามความเป็นจริง มีการจัดระบบการดำเนินงานที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ มีการพิจารณาความดีความชอบในรูปของคณะกรรมการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างจากข้าราชการและบุคคลหลายฝ่าย มีการเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากรทุกคน มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ตรวจสอบในสถานศึกษา มีการวางแผนการดำเนินงานตามแผนและติดตามผลการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและชัดเจน

ธัญญา อภิชาติเธียรโกวิท (2552, หน้า 24) ได้ให้ความหมาย หลักความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการทำงานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีการเปิดเผยตรงไปตรงมา สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ บุคลากรและประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง มีกระบวนการให้บุคลากรสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ชัดเจน

ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 33) ได้ให้ความหมาย หลักความโปร่งใส หมายถึง มีการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในพื้นที่ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและมีกระบวนการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ ได้แก่ ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ผลการสอบราคาหรือประกวดราคา แจ้างและปิดประกาศข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารบริการแก่ประชาชนเกี่ยวกับแผนนโยบายและการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ เข้ามาตรวจสอบการบริหารงาน เปิดเผยข้อมูลด้านการคลังแก่ประชาชนทราบ การบริหารงานด้วยความสุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

กัลยาณี สูงสมบัติ (2553) หลักความโปร่งใส (Transparency) มีตัวชี้วัด 4 ตัว คือ ความโปร่งใสของระบบการให้คุณ ความโปร่งใสของระบบการให้โทษ ความโปร่งใสด้านโครงสร้างของระบบงานและความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน และความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาซึ่งแจ้งได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรีโดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้

มนตรี ศิริไพศาล (2552) หลักความโปร่งใส คือการทำให้สังคมของพินดาบเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานของสมาคม ฯ ให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้สมาชิกสโมสรและผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันและช่วยให้การทำงานของสมาคม ฯ ปลอดภัยจากการทุจริตคอร์รัปชัน

บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ (2551) “ความโปร่งใส” ซึ่งเป็นหลักยึดประการแรกในบรรดา 4 ป. จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการบริหารและการปฏิบัติงานของภาครัฐ ด้วยเหตุว่า การบริหารหรือการปฏิบัติด้วยความโปร่งใส นั้นเป็นปฏิปักษ์กับการคอร์รัปชัน หรือการทุจริตประพฤตินิยมขอความโปร่งใส นั้นมุ่งเน้นให้หน่วยงานรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อประชาชน ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือสาธารณชนทราบ การปกปิดนั้นให้กระทำให้น้อยที่สุด และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ โดยไม่ขัดต่อข้อกำหนดของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ดังนั้น ความโปร่งใสจึงเป็นกลไกประการหนึ่งในแนวคิดของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) การบริหารภาครัฐด้วยความโปร่งใสจึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้โดยมีข้อจำกัดน้อยที่สุด นอกจากนี้ การที่หน่วยงานภาครัฐประพฤติปฏิบัติใด ๆ ด้วยความโปร่งใส นั้น กลายเป็นระบบกลไกควบคุมประการหนึ่ง ที่จะช่วยขจัดปัดเป่าปัญหาการคอร์รัปชันให้ค่อย ๆ หดไป ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้กับประชาชนโดยส่วนรวมอีกด้วยอย่างไรก็ตาม มีข้อคำถามตามมาว่า “ความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐจะเกิดขึ้นได้จริงหรือ” และ “มีวิธีการทำอย่างไรที่จะทำให้หน่วยงานภาครัฐประพฤติปฏิบัติด้วยความโปร่งใส” ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ให้มีการนำเรื่องความโปร่งใสในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในตัวชี้วัด (KPI) ประสิทธิภาพของหน่วยงานราชการทุกแห่ง ซึ่งคณะ รัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2549 เห็นชอบแนวทางการดำเนินการ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติต่อไป และเพื่อให้การกำกับดูแลการดำเนินงานในด้านความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปอย่างมีหลักการ หลักเกณฑ์ที่ชัดเจน และมีมาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) จึงมีแนวคิดที่จะ

ให้มีการประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐขึ้น โดยเบื้องต้นในปี พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมามีมอบหมายให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 5 แห่งทำการศึกษาวิจัยค้นหาแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการประเมินความโปร่งใส เพื่อพัฒนาไปสู่การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานความโปร่งใสตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้ง กระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่เป็นเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ปฏิบัติการประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐในวาระต่อไป

ทรงศิริ พันธุเสวี (2551) จากการประชุมสนทนากลุ่มทั้ง 3 เขต สามารถสรุปความหมายของ “ความโปร่งใส” ได้ว่า “การปฏิบัติงานหรือการกระทำการใด ๆ ของภาครัฐที่ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาเปิดเผย เป็นธรรม และเสมอภาค สามารถตรวจสอบได้ ชี้แจงอธิบายได้เมื่อมีข้อสงสัย การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่าสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง บุคลากรของรัฐมีจิตสำนึกที่ดี มีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ในขณะที่หน่วยงานก็มีการวางระบบป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบโดยชัดเจนมีประสิทธิภาพ มีการเตรียมพร้อมข้อมูลสำหรับบริการประชาชน และมีการวางระบบกลไก/ ช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ได้อย่างมีข้อจำกัดน้อยที่สุด นอกจากนี้ มีการวางระบบการตรวจสอบที่น่าเชื่อถือ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐได้ และในประการสุดท้าย ผู้นำองค์กรของรัฐยึดถือความซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมในตนเอง” สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2551) ความหมายของคำว่า “ความโปร่งใส” นั้น ไม่มีนิยามความหมายที่ตายตัวขึ้นอยู่กับ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปประยุกต์ใช้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมและวิถีชีวิตที่สังคมนั้นให้คุณค่าในความหมายแห่งความโปร่งใสนั้น ๆ ความโปร่งใสเป็นทั้งแนวคิดและกระบวนการที่นำไปสู่การเปิดเผย การตรวจสอบได้และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เพราะในแต่ละองค์กรและแต่ละสังคมล้วนมีวัฒนธรรมองค์กร ธรรมเนียมปฏิบัติ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมที่แตกต่างกัน แต่ในมุมมองร่วมย่อมจะมีธรรมเนียมการปฏิบัติที่สามารถเปิดเผยได้ หรือเรียกได้ว่าเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนโยบายของรัฐต่อกลุ่มที่ให้ความสนใจหรือกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการสื่อสารนี้อาจมีอุปสรรคต่อกระบวนการเพราะบุคคลที่ให้ความสนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องนั้นมีแตกต่างหลากหลาย เช่น ประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง และนักลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น ความหมายของความโปร่งใสนั้น มีความหมายตรงกันข้ามกับความไม่โปร่งใสการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นคำศัพท์ที่แสดงถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กระบวนการตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ความโปร่งใสนั้นมีทั้งความหมายกว้างที่เป็นเครื่องบ่งบอกแนวคิดและกระบวนการแห่งความโปร่งใสทางการเมืองและความโปร่งใสด้านการบริหารจัดการและงบประมาณ เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานใด ๆ ที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาซึ่งสามารถแก้ปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันได้ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานโดยการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องให้แก่สังคมได้รับทราบ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูล การปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการได้ ตลอดจนจัดประชุมชี้แจง และเผยแพร่ข้อมูลผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ อย่างเปิดเผย จัดให้มีการประกาศนโยบายด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจนและเปิดเผย มีระบบการกำกับและการตรวจสอบการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน และส่งเสริมการทำงานของบุคลากรในองค์กรให้มีความโปร่งใส

4. หลักการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการที่ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วมดังนี้

The Asian Development Bank (ADB) (สัญญา อภิชาติเถียรโกวิท, 2552, หน้า 25) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

World Bank (อภิชาติเถียรโกวิท, 2552, หน้า 25) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความ เป็นการไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ประชา ศรีหาบุญทัน, 2556, หน้า 35) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ร่วมแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการประชาสัมพันธ์ การไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติหรือด้วยวิธีอื่น ๆ

สุดจิต นิमितกุล (สัญญา อภิชาติเถียรโกวิท, 2552, หน้า 30) ได้ให้ความหมายหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วม (Participation) ว่าเป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการบริการประชาชน

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี (ดัสกรณ เพชรดี, 2551, หน้า 51) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ปัญหาของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

เสริม เกื้อสังข์ (2551, หน้า 9,34) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ให้ประชาชน มีส่วนร่วมในทางการเมืองและการบริหารการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร การให้ข้อมูล

แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน เสนอความเห็นในการตัดสินใจ ปัญหาความสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติได้แก่ ผู้บริหารมี ส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษา ครู มีส่วนร่วม ในการทำแผนปฏิบัติงานประจำปี บุคลากรทุกฝ่ายและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ครู มีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการพัฒนาผู้เรียนชุมชนกรรมการสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ครูและตัวแทนนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำธรรมนูญสถานศึกษาผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา ครู มีส่วนร่วมในการหาทุนสนับสนุนสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำกับการใช้เงินและทรัพย์สินของสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีโอกาสเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน

ชลธิชา ลิ้มสกุลศิริรัตน์ (2551, หน้า 30, 64) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วมหมายถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติหรืออื่น ๆ ได้แก่เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเป็นกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการเปิดรับข้อเสนอแนะจากประชาชน ครู และนักเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ครูนักเรียน ร่วมเป็นคณะกรรมการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนเสนอแนวคิดในการป้องกันและแก้ไขความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครอง ครู ปฏิบัติงานตามโครงการของโรงเรียน

ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 32, 113-114) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการบริหารการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร การให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน เสนอความเห็น ในการตัดสินใจปัญหาความสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็นการไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนงานโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน เปิดโอกาสให้บุคคลและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนดำเนินงาน จัดให้มีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีการเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเป็นระยะ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษา ภารกิจของงานมีการแบ่งกระจายตามความเหมาะสมกับบุคลากร เปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานเปิดโอกาสและส่งเสริมให้คณะกรรมการ

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการประสานความร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ

ด้สกรณ เพชรดี (2551, หน้า 51,79) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือบุคลากรในหน่วยงานได้รับรู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติหรือตัดสินใจตลอดจนร่วมสนับสนุน ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์ เป้าหมายอย่างมีคุณภาพได้แก่แผนแม่บทของสถานศึกษาเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยถือว่าทุกคนมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ให้บุคลากรมีบทบาทในการวิเคราะห์ปัญหาและร่วมกันพัฒนาการศึกษาในทุกด้าน ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา ให้บุคลากรเข้าร่วมในการประชุมทุกครั้งเมื่อมีการดำเนินงานร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานในลักษณะเป็นทีมงาน มีพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้เข้าร่วมประชุมกับผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำท้องถิ่นทุกครั้งเมื่อได้รับเชิญ ให้ความร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดีทุกครั้ง

ัญญา อภิชาติเชียรโกวิท (2552, หน้า 25, 30-31) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ได้แก่ ข้อมูลการจัดซื้อ-จัดจ้าง ผลการสอบราคาหรือประกวดราคา แจ้งและปิดประกาศข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารบริการแก่ประชาชนเกี่ยวกับแผนนโยบายและการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ เข้ามาตรวจสอบการบริหารงาน เผยข้อมูลด้านการคลังแก่ประชาชนทราบ การบริหารงานด้วยความสุจริต โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

พระมหาจรัสศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ) (2554, หน้า 44) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง หลักการที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล หรือ ผู้บริหาร และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบ และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการประเมินผลงานของเทศบาล และสุดท้ายประชาชนมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาเทศบาลที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลวหรือมีพฤติกรรมเสื่อมเสีย

รอชิตะ เียง (2555, หน้า 15) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการบริหารการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร การให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน เสนอความเห็น ในการตัดสินใจปัญหาความสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็นการได้สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

ประชา ศรีหาบุญทัน (2556, หน้า 35) ได้ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็นการไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การส่งเสริมบรรยากาศของการมีส่วนร่วมในองค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากร และชุมชน ใช้หลักการปกครองแบบประชาธิปไตยในการบริหารงาน

5. หลักความรับผิดชอบ มีนักวิชาการที่ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบ ดังนี้

The Asian Development Bank (ADB) (สัญญา อภิชาติเกียรติโกวิท, 2552, หน้า 26) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึงการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลดีและเสียจากการกระทำของตน ประชาชนทุกคนต้องทำความเข้าใจในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

World Bank (สัญญา อภิชาติเกียรติโกวิท, 2552, หน้า 26) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ประชา ศรีหาบุญทัน, 2556, หน้า 35) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ สำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม เอาใจใส่ต่อปัญหาบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ (อ้างถึงใน ตัสกรณ เพชรดี, 2551, หน้า 51) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

เสริม เกื้อสังข์ (2551, หน้า 10, 35) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน ได้แก่ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อผลประโยชน์ของ

ผู้เรียน มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการของผู้เรียนต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษาต่อพันธกิจของสถานศึกษาทรัพย์สินของสถานศึกษาพัฒนาการอย่างยั่งยืนของสถานศึกษาสวัสดิการของบุคลากรและผู้เรียน

ดัสกรณี เพชรดี (2551, หน้า 51, 80-81) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติได้แก่ สร้างความตระหนักให้บุคลากรมีความรู้สึกและมีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและเทคโนโลยีและจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นหลัก ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนามาตรฐานการทำงานของตนเองมากกว่าที่เน้นการปฏิบัติหรือรอรับคำสั่งเพียงเดียว ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด มอบหมายงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานด้วยความอิสระตามขอบเขตของงานที่กำหนด สร้างความตระหนักแก่บุคลากรถึงความสำคัญและความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน ให้มีความสำคัญต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมีเสรีภาพและเรียนรู้อย่างมีความสุขนิเทศติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

ธัญญา อภิชาติเชียรโกวิท (2552, หน้า 26) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

พระมหาจรัสศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ) (2554, หน้า 44) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ สำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การใส่ใจปัญหาของชุมชน และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจน การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลกระทบบจากการกระทำของตน

ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 32, 115) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนได้แก่ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งงาน กำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน มอบหมายภารกิจของงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติอย่างชัดเจน มีการนิเทศ กำกับติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาครบถ้วนเป็นไปตามภารกิจทั้ง 4 งาน

รอซี ต๊ะเฮ็ง (2555, หน้า 15) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน

ประชา ศรีหาบุญทัน (2556, หน้า 35) ได้ให้ความหมาย หลักความรับผิดชอบ หมายถึง เป็น การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

ทิวากร แก้วมณี (2554) ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลคำว่า Accountability ว่าการรับผิดชอบ ในขณะที่นักวิชาการ และผู้ศึกษาหลักธรรมาภิบาลก็มีการเรียกใช้ศัพท์คำนี้อย่าง หลากหลาย แตกต่างกันไป อาทิ ทิพาวดี เมฆสุวรรณ ใช้ความรับผิดชอบต่อยุคศรีอาริยะ ใช้คำว่า ความน่าเชื่อถือและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน อมราพงศาพิชญ์ ใช้คำว่า การทำงานอย่างมีหลักการและเหตุผล

อัษฎางค์ ปาณิกบุตร (2554) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

สุดจิต นิमितกุล (2543) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การบริหารงานต้องรู้ กฎหมายรู้กฎระเบียบและแบบแผนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ด้วยความขยันขันแข็งกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตรงต่อเวลาและที่สำคัญต้องยอมรับผลที่ได้กระทำลงไป รวมถึงการไม่ละทิ้งหน้าที่และปรับปรุงงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีการเสริมสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีให้บุคลากร และชุมชนมีความรักองค์กร รับผิดชอบต่อในการพัฒนา และดูแลรักษาสถานที่ทำงานตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรมีความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบการปฏิบัติงานของตน

6. หลักความคุ้มค่า มีนักวิชาการที่ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักความคุ้มค่า ดังนี้

ปาริชาติ เทพอารักษ์ (2550) ได้สรุปว่า องค์ประกอบของธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า (Effectiveness) คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม คำนึงถึงความประหยัด คุ้มค่าสร้างสรรคส์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ

The Asian Development Bank (ADB) (อ้างถึงใน รัฐธรรมนูญ อภิชาตเสียรโกวิท, 2552, หน้า 26) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึงเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการใช้อย่างคุ้มค่า ให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนโดยมุ่งประโยชน์สูงสุด

World Bank (อ้างถึงใน เสริม เกื้อสังข์, 2551, หน้า 10) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์และยั่งยืน

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ. 2542 (อ้างถึงใน รอซี ต๊ะเฮ็ง, 2555, หน้า 15) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึง การจัดการหรือการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รณรงค์ให้คนไทยมีการประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าบริการให้มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้และรักษา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์และยั่งยืน

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (ตัสกรณ เพชรดี, 2551, หน้า 51) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึง เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

เสริม เกื้อสังข์ (2551, หน้า 11-12, 36) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนได้แก่ ผู้บริหารกำชับให้ครูและนักเรียนใช้น้ำใช้ไฟอย่างประหยัดกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์สูงสุดกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพจัดกิจกรรม/โครงการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานที่และอุปกรณ์ของสถานศึกษาควบคุมการใช้วัสดุการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 32, 116) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึง เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม รักการทำงานและทำงานเป็นทีมได้ดี รักการเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน การค้นคว้าด้วยตนเองได้แก่ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศไว้อย่างเป็นระบบ สามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว จัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรในการจัดการศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุ

อุปกรณ์ในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอน ควบคุม ดูแลบำรุงรักษาตกแต่งและซ่อมแซม อาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพการใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ มีการรณรงค์ให้บุคลากร ครู นักเรียน และ ชุมชนร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ มีการวางแผนและสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ของบุคลากร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างรัดกุม

دستورณ์ เพชรดี (2551, หน้า 51, 82) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือบุคลากรในหน่วยงานได้รับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติหรือตัดสินใจตลอดจนร่วมสนับสนุน ติดตาม และตรวจสอบ การปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์ เป้าหมายอย่างมีคุณภาพได้แก่ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์โดยต่างเป็นทรัพยากรความรู้หรือภูมิปัญญาความรู้ซึ่งกันและกัน ส่งเสริมและสนับสนุนกระตุ้นให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ มอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล แสวงหางบประมาณในท้องถิ่นมาให้ให้เกิดประโยชน์ส่งเสริมบุคลากรเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาพัฒนาบุคลากรตรงตามงานที่ใช้ในการปฏิบัติจริง ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอน ให้ความสำคัญต่อการใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างประหยัด

อัษฎางค์ ปาณิกบุตร (2554) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากร ที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่าง คุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีชาตรู้จักการอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนในระดับองค์กรผู้บริหารต้องทบทวนงานในความรับผิดชอบ ทั้งหมดเพื่อพิจารณาถ่ายโอนงานที่ภาคธุรกิจเอกชนหรือภาคประชาชนได้มีประสิทธิภาพสูงกว่า ออกไปเลือกนาเทคโนโลยีมาใช้และพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเป็นระบบและต่อ เนื่องเทศบาลเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ สุขของประชาชนในท้องถิ่นสมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่ มุ่งมั่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและการบริหาร งานจัดการและพัฒนาความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีมาตรฐานการครองชีพที่ดีเทียบเท่า สังคมเมืองให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถคิดริเริ่มและดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุดซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบอบ ประชาริปไตยเป็นรากฐานที่สำคัญของการใช้สิทธิและ เสรีภาพในการปกครองตนเองและเป็นกลไก สำคัญที่นำมาซึ่งการพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าและประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีเพราะเทศบาลอยู่ ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และการทำงานอย่างมีคุณธรรมโปร่งใสมีส่วน

ร่วมสามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้มากที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุดทำให้เกิดผล
 คุ่มค่ามากที่สุดจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เกิดการกระจายไปทุกชุมชนทุกหมู่บ้านจึงจะเข้าถึงหลัก
 ความคุ้มค่า ในปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยอื่น ๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวัน
 ในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระมหาจีระศักดิ์ จิรสกโก (ศรีปราบ) (2554, หน้า 46) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักความ
 คุ่มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดย
 ธรรมรงค์ให้คนไทยมีความ ประหยัดใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถ
 แข่งขันในเวทีโลก และรักษาพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน ได้แก่ มีมาตรฐานการลดชั้น
 ตอนปฏิบัติงานให้รวดเร็ว มีกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชน และประชาชนใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด
 ใช้เครื่องมือหรือครุภัณฑ์อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และ
 ตอบสนองความต้องการของประชาชน จัดซื้อ-จัดจ้างในราคาที่เหมาะสมไม่สูงเกินจริงอย่างประหยัด
 ละเกิดประโยชน์ การดำเนินโครงการที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของประชาชน ใช้งบ
 ประมาณเกี่ยวกับงานด้านต่าง ๆ ได้เหมาะสมถูกต้องคุ้มค่า

รอซี ด๊ะเฮ็ง (2555, หน้า 15, 45) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหาร
 จัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมรงค์ให้คนไทย
 มีความประหยัดใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า และบริการที่มีคุณภาพ สามารถที่จะแข่งขันในเวทีโลกได้และ
 รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน ได้แก่ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศไว้อย่างเป็นระบบสามารถ
 นำไปใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว จัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรใน
 การจัดการศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุอุปกรณ์ในห้องถิ่น มาจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอน
 ควบคุม ดูแล บำรุงรักษาตกแต่งและซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพการใช้งานได้อย่าง
 สม่าเสมอ มีการธรรมรงค์ให้บุคลากร ครู นักเรียน และชุมชนร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

ประชา ศรีหาบุญทัน (2556, หน้า 35) ได้ให้ความหมาย หลักความคุ้มค่า หมายถึง เป็นการ
 บริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมรงค์ให้คน
 ไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ใน
 เวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

จากที่ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึง การจัดให้มีระบบและ
 กระบวนการในการควบคุมการใช้ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด น้อมนำหลักปรัชญา
 เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการบริหารงาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน
 เพื่อลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาการทำงาน สนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือแหล่ง
 ทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมการดำเนินการจัดทำระบบ
 ประกันคุณภาพภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง

2.1.5 ธรรมนูญในสถานศึกษา

จากนโยบายของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในปีการศึกษา 2559 ได้กำหนดนโยบาย 57 ข้อขึ้นมาเพื่อเป็นการทำข้อตกลงร่วมมือกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักธรรมนูญในสถานศึกษาคือ ข้อที่ 10 ได้กำหนดให้โรงเรียนใช้หลักธรรมนูญในการบริหารจัดการ มีโรงเรียนสุจริต โรงเรียนใสสะอาด มีการประเมินคุณธรรม ความโปร่งใสของผู้บริหารและข้อที่ 47 ได้กำหนดให้โรงเรียนปราศจากการคอร์รัปชัน

ดังนั้น ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จ การใช้หลักธรรมนูญในการบริหารจึงนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

ธีระ รุณเจริญ (อ้างอิงใน สุนันทา เงินแจ่ม : 2554) กล่าวว่า การนำ “ธรรมนูญ” มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภททุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรทางการศึกษา หรือองค์กรทางสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะ “ธรรมนูญ” เป็นการบริหารจัดการที่ดีเป็นการบริหารที่สร้างประโยชน์และความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งมวล ดังนั้นหน่วยงาน การบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่สำคัญยิ่งในสังคม จำเป็นได้รับการปฏิรูปที่ดีขึ้นกว่าเดิม การนำ “ธรรมนูญ” มาใช้ในการดำเนินการเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องตระหนักในเรื่องนี้สืบเนื่องมาจากการปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารได้มีความพยายามนำรูปแบบ การบริหารจัดการที่ยึดแนวทางธรรมนูญมาใช้ในทุกระดับองค์กรไม่ว่าระดับกระทรวงระดับเขตพื้นที่และระดับโรงเรียนในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความจำเป็นต้องนำ “ธรรมนูญ” มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวหลายประการ คือ

ประการที่ 1 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อให้กับหน่วยราชการทั่วไป ภาครัฐบาลและหน่วยงานในกำกับรัฐ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ

1. จัดส่วนราชการใหม่ โดยบูรณาการภารกิจ เพื่อกำหนดแผนบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาการจัดองค์การให้มีประสิทธิภาพและรองรับการปฏิรูประบบราชการต่อไป
3. กำหนดแบบแผนการปฏิบัติราชการที่ทำให้เกิดการบริหารราชการที่ดีให้นำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน และเกิดผลสัมฤทธิ์ของงานที่วัดผลได้ สอดคล้องกับมาตรา 3 (1)แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ดังนั้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกานี้

ประการที่ 2 การนำการบริหารจัดการฐานโรงเรียน (School-based Management : SBM) มาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้

นำรูปแบบการบริหารฐานโรงเรียนมาเผยแพร่ และฝึกอบรมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไป ซึ่งหลักการบริหารจัดการฐานโรงเรียนสอดคล้องกับหลักการของ “ธรรมาภิบาล” เกือบทั้งหมด จึงเป็นการสอดคล้องกับ พ.ร.บ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

ประการที่ 3 ตามที่มี พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” และใน พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า “สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคลเมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวาระหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง” ในความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียน การบริหารจัดการเป็นไปด้วยดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยหลักของธรรมาภิบาล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้เป็นแนวทางการบริหารหลักการ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนก่อให้เกิดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เอกชน และกฎหมายมหาชนหลายอย่าง ทำให้ความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม การนำ “หลักธรรมาภิบาล” มาใช้ในการบริหารจัดการยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคล พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

1. ให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ในกิจการทั่วไปของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของนิติบุคคลสถานศึกษา
3. ให้สถานศึกษามีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา เว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษาต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเมื่อจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ตามวรรคที่หนึ่งแล้วให้สถานศึกษา รายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยเร็วในกรณีที่มีความจำเป็น ประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอาจวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคตามวรรคหนึ่งก็ได้

4. ในกรณีที่จะต้องมีการจดทะเบียนสิทธิบัตร ขึ้นทะเบียนหรือดำเนินการทางทะเบียนใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการทางทะเบียนดังกล่าวได้ในนามนิติบุคคลสถานศึกษา

5. ในกรณีนิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องคดี ให้สถานศึกษารายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแจ้งให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดีโดยเร็ว ในกรณีที่นิติบุคคลสถานศึกษาจะเป็นโจทก์ฟ้องในนามคดีของตนให้กระทำได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัด

6. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณในฐานของที่ตั้งไว้ สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับกำหนดวงเงิน และได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานกำหนด ทั้งนี้ยกเว้นงบประมาณในหมวดเงินเดือน

7. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบ หรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบตามหลักเกณฑ์ที่ระบุในข้อ 6 ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

8. การรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษารับบริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการและตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

9. การบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินและบัญชีของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

10. ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ตามข้อ 6 เป็นหลักฐาน และให้สรุปรายการบัญชีทรัพย์สินดังกล่าวรายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัดทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีทรัพย์สินดังกล่าวแล้วรายงานให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบโดยเร็ว

11. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

12. เมื่อมีการประกาศยุบ รวม เลิก สถานศึกษา ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชี รวมทั้ง ดำเนินการโอนหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ยังคงเหลืออยู่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

13. ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ อื่นๆในการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งได้รับการกระจายอำนาจตามมาตรา 39 แห่ง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ใน 4 ด้าน คือทางด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไป ทำให้มีความจำเป็นต้องยึด“หลักธรรมาภิบาล” เป็นหลักในการบริหารจัดการจึงจะนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 30) ได้กำหนดหลักการ 6 ประการ ในการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคล ดังนี้

1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า

ในการใช้ “ธรรมาภิบาล” ในการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเหมาะสม และมีแนวทางการบริหารสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งผู้นำในการบริหารจัดการศึกษา จำเป็นต้องจัดหาทรัพยากร วิชาการ และข้อมูลสารสนเทศ จัดการกำกับติดตาม และประเมินผลในการดำเนินงานของสถานศึกษาประสานและสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว และองค์กรต่าง ๆ เพื่อทุกฝ่ายจะได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ดังนั้น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการศึกษา จึงจะบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และเป้าหมายตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูประบบราชการ จึงกำหนดให้มี “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546” โดยให้ส่วนราชการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการสาระสำคัญของหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือ “ธรรมาภิบาล” พอสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษา ดังนี้

1. พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมและหน่วยงานอื่นของรัฐในกำกับของราชการฝ่ายบริหาร แต่ไม่รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นการบริหารราชการเพื่อ

2.1 เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

2.2 เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

2.3 มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

2.4 ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น

2.5 มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ความต้องการ

- 2.6 ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ
- 2.7 มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ
3. การบริหารราชการเพื่อประโยชน์ของประชาชน มีแนวทางดังนี้
 - 3.1 กำหนดภารกิจตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับแนวนโยบาย
 - 3.2 ปฏิบัติภารกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้
 - 3.3 จัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ก่อนเริ่มดำเนินการ
 - 3.4 รับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคม
 - 3.5 แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการโดยเร็ว
4. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐให้ปฏิบัติดังนี้
 - 4.1 จัดทำแผนปฏิบัติล่วงหน้า
 - 4.2 ในแผนให้มีรายละเอียด ขั้นตอน ระยะเวลาและงบประมาณในการดำเนินการ
 - 4.3 จัดให้มีการติดตามและประเมินผลปฏิบัติ
 - 4.4 เมื่อเกิดผลกระทบต่อประชาชนในการปฏิบัติตามภารกิจให้เป็นหน้าที่ต้องแก้ไข และบรรเทาผลกระทบหรือเปลี่ยนแผนตามความเหมาะสม
5. การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐให้ดำเนินการดังนี้
 - 5.1 กำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จและงบประมาณและเผยแพร่ให้ส่วนราชการและประชาชนทราบ
 - 5.2 ทำบัญชีต้นทุนงานบริการสาธารณะตามกำหนด
 - 5.3 ให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติ
 - 5.4 ถ้ามีการดำเนินการขออนุญาตขออนุมัติหรือความเห็นให้แจ้งผลภายใน 15 วัน
 - 5.5 วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาใด ๆ โดยเร็ว
 - 5.6 ปกติให้สิ่งราชการเป็นลายลักษณ์อักษร
6. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ให้ปฏิบัติดังนี้
 - 6.1 จัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ
 - 6.2 กพร. โดยความเห็นชอบของ ค.ร.ม. สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ แนวทางการกระจายอำนาจก็ได้
 - 6.3 ให้จัดทำแผนภูมิ ขั้นตอน และระยะเวลาดำเนินการเปิดเผยไว้
 - 6.4 จัดศูนย์อำนวยความสะดวกเป็นศูนย์บริการร่วม
 - 6.5 ให้จัดเจ้าหน้าที่ไว้ศูนย์บริการร่วม
 - 6.6 ให้จัดศูนย์บริการร่วมไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ

7. การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ดำเนินการดังนี้
 - 7.1 จัดให้มีการทบทวนภารกิจของหน่วยงาน
 - 7.2 ห้ามมิให้จัดตั้งหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน
 - 7.3 สํารวจตรวจสอบและทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบของหน่วยงาน
 - 7.4 ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เสนอแนะต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเมื่อเห็นว่ากฎหมาย กฎระเบียบ ไม่สอดคล้องหรือไม่เหมาะสม เป็นอุปสรรค เพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงต่อไป
8. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ดำเนินการดังนี้
 - 8.1 บริการประชาชนหรือติดต่อประสานงานกับส่วนราชการด้วยกันโดยกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จให้เป็นที่รับทราบ
 - 8.2 ตอบคำถามหรือแจ้งการดำเนินงานให้ทราบภายใน 15 วัน
 - 8.3 จัดให้มีระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
 - 8.4 ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจัดให้มีระบบเครือข่ายกลางขึ้นเพื่อความสะดวกรวดเร็วของประชาชน
 - 8.5 ถ้ามีการร้องเรียน เสนอแนะหรือความเห็นเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการอุปสรรค ความยุ่งยากหรือปัญหาต้องพิจารณาให้ลุล่วง อาจใช้ IT ก็ได้
 - 8.6 ให้ส่วนราชการที่มีอำนาจออกกฎ ระเบียบ หรือประกาศปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมโดยเร็ว
 - 8.7 ให้ปฏิบัติราชการโดยปกติเป็นเรื่องเปิดเผย
 - 8.8 จัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายแต่ละปี สามารถดูหรือตรวจสอบได้
9. การประเมินผลการปฏิบัติราชการ ให้ดำเนินการดังนี้
 - 9.1 จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของประชาชน
 - 9.2 อาจจัดให้มีการประเมินภาพรวมของผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับ
 - 9.3 จัดประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ของหน่วยราชการ
 - 9.4 ถ้าการบริการของหน่วยงานใดมีคุณภาพ และเป็นไปตามเป้าหมายแลประชาชนพอใจ ให้ กพร. เสนอ ค.ร.ม. จัดสรรเงินเพิ่มพิเศษเป็นบำเหน็จความชอบแก่หน่วยราชการนั้น ๆ
 - 9.5 ให้ กพร. เสนอให้รางวัลต่อ ค.ร.ม. เพื่อให้ความเห็นชอบ ค.ร.ม. สำหรับการให้เงินตามประสิทธิภาพของส่วนราชการ เป็นไปตามเป้าหมาย สามารถเพิ่มผลงาน ผลสัมฤทธิ์ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย คุ่มค่า การนำแนวทางการบริหารจัดการที่ดี มาใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะต้องนำมาประยุกต์ใช้เท่าที่จำเป็น จึงจะทำให้การบริหารจัดการในสถานศึกษาเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

2.2 อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล คือ การบริหารงานยุคใหม่ที่เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ การประพฤติชอบ การมีส่วนร่วม และกระบวนการยุติธรรมอันเป็นกลไกสำคัญในการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว โดยยึดหลักสำคัญพื้นฐานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่มี 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การเอาใจใส่ปัญหาของบ้านเมือง มีความกล้าหาญที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมตัดสินใจ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดให้ใช้อย่างประหยัด คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด เปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนทราบ และให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงานรวมทั้งตรากฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้หน่วยงานราชการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทุกหน่วยงาน นั่นคือการใช้หลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพทั้ง 4 งาน คือการบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์

1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

2) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู และบุคลากรทางการศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

4) เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัญญภัทสร วรงค์บุญมา และคณะ (2558) ได้ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพที่เป็นจริงของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าหลักที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักกระจายอำนาจ รองลงมาคือ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ และหลักที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือหลักการมีส่วนร่วม 2. สภาพที่คาดหวังการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าหลักที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการรับผิดชอบต่อ รองลงมา คือ หลักมุ่งเน้นฉันทามติและหลักที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือหลักความเสมอภาค3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่าหลักการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับรวมถึงครูผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์อันเกิดจากความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษา หลักความรับผิดชอบต่อ ควรมีความกระตือรือร้น และใส่ใจต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา หลักความโปร่งใส ควรมีการตรวจสอบได้ในทุกกรณี ควรมีการบริหารงานอย่างโปร่งใสไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน หลักความเสมอภาค ควรมียึดหลักความเป็นธรรมและความเสมอภาคในการปฏิบัติงานและหลักประสิทธิผล ควรมีระบบบริหารบุคคลสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของแต่ละคน และมีการวางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ในการดำเนินงานไว้ชัดเจน

อนุชา พิมายนอก และภควรรณ ลุนสำโรง (2558) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความโปร่งใส 2. เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลสุรนารี อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 2.1 ประชาชนที่มีสถานภาพปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันในด้านเพศ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีผลต่อการประเมินประสิทธิผลของการบริหารงานตามหลักธรร

มาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลสุรนารีภาพรวมทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ 2.2 ประชาชนที่มีสถานภาพปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันในด้านอายุ มีผลต่อการ ประเมินประสิทธิผลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลสุรนารี ภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาทั้ง 6ด้าน ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบและหลัก ความคุ้มค่า นั้น การบริหารงานตามหลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส ต่ำสุด ซึ่งหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 2 หลักนี้จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเชื่อมั่นและความไว้วางใจที่ประชาชนพึงมีต่อองค์การบริหารงานส่วน ตำบลสุรนารี

สมบุรณ์ หลักทรัพย์ (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดยะลา ผล การวิจัย พบว่า 1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ตามการรับรู้ของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ยะลา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ ของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดยะลาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3. การเปรียบเทียบ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ตามการรับรู้ของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดยะลา ตามตัวแปร เพศและประสบการณ์ท างาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ในส่วนของวุฒิการ ศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารตามหลัก นิติธรรมและด้านการบริหารตามหลักคุณธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.054. การเปรียบเทียบประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ยะลา ตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ท างาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน 5. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของ ผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดยะลา พบว่า โดยภาพรวมและราย ด้านมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลาง

เหรียญทอง มีชัยและคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า 1) โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง นครพนมใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ มากทั้ง 6 ด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความรับผิดชอบ 2) ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองนครพนม มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญ ยกเว้น ด้านหลักความโปร่งใส มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ยุทธนา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2557) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต พบว่า 1) ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านหลักนิติธรรม รองลงมาด้านหลัก และด้านหลักการมีส่วนร่วมกับด้านหลักความรับผิดชอบ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ตามประสพการณ์ทางงานและขนาดสถานศึกษา พบว่า 1) ข้าราชการครู ที่มีประสพการณ์ทางงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ข้าราชการครูที่ทางงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วริศรา วงศ์มุสิก (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านมีสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากทุกด้าน เช่นกัน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ 2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้า ด้านสภาพของการทำงาน ด้านการได้รับการยกย่อง ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านการปกครองการบังคับบัญชา ด้านลักษณะของงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสำเร็จในงาน และด้านเงินเดือน ตามลำดับ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษพบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สุภาพร คำสำแดง (2556) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารและครู มีการรับรู้ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์การทำงาน และลักษณะสถานศึกษาต่างกัน มีระดับการรับรู้ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป จะมีระดับการรับรู้ มากที่สุด รองลงมาคือผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในฝันจะมีระดับการรับรู้ มากที่สุด รองลงมา คือผู้บริหารและครูในโรงเรียนสูงมาตรฐานสากลและผู้บริหารและครูในโรงเรียนทั่วไปมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารและกับลักษณะ สถานศึกษามีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ประสบการณ์การทำงานและลักษณะสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

รอชี ต๊ะเฮ็ง (2555) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส พบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ มาก ส่วนด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับ ปานกลางผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารพบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่ต่างกัน ส่วนข้าราชการครู ที่มีมี อายุ ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .05

กรกฤษ เขียมเทศ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หลักคุณธรรมอยู่ในระดับสูงสุด และหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับต่ำสุด 2. ประสิทธิภาพผลการจัดการศึกษาต่อเนื่องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า งานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับสูงสุด และงานจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำสุด 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการศึกษาต่อเนื่องโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อค้นพบจากการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานตามหลักธรรมา-

ภีบาลด้านหลักความค้ำค่าให้มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันต้องส่งเสริมงานจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาพัฒนา ทักษะชีวิต เพื่อให้การจัดการศึกษาต่อเนื่องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทับทิม ปันสา (2554) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หลักคุณธรรม รองลงมาได้แก่ หลักความรับผิดชอบ และหลักความค้ำค่า และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ หลักนิติธรรม 2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่มีขนาดเล็กกับขนาดกลาง มีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ความต้องการของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวม พบว่า ความต้องการของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงอันดับแรก ได้แก่ หลักคุณธรรม และ หลักความค้ำค่า รองลงมาได้แก่ หลักความรับผิดชอบ และหลักความโปร่งใส และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม 4. การเปรียบเทียบความต้องการของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายข้อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาจรัสศักดิ์ จิรสกุล (ศรีปราบ) (2554) การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความค้ำค่า และด้านหลักนิติธรรม การเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของครูพบว่าครูมีเพศ อายุระดับ

การศึกษา และประสบการณ์สอนต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร ด้านหลักนิติธรรมผู้บริหารควรพิจารณาความดีความชอบของครูอย่างเสมอภาคและยุติธรรม ด้านหลักคุณธรรมผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้านหลักความโปร่งใสผู้บริหารควรมีกฎเกณฑ์ในการบริหารงานที่สามารถตรวจสอบได้ด้านหลักการมีส่วนร่วมผู้บริหารควรสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านวัดและโรงเรียนในกิจกรรมทุกอย่าง ด้านหลักความรับผิดชอบผู้บริหารควรรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเต็มความรู้ความสามารถ และด้านหลักความคุ้มค่าผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้อาคารสถานที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

สมคิด มาวงศ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราดโดยรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราดจำแนกตามประสบการณ์โดยรวมพบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดโรงเรียน และเขตจังหวัด พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรธณงาม แจ่มนิยม (2553) ได้ศึกษาการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอปลายพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่าการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอปลายพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าในการบริหาร

ถนอมจิต ชนะบุญและคณะ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลัก ธรรมาภิบาล ชัยทิมประทุม (2553) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1 พบว่า การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก การดำเนินงานหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มานิส สलगสิงห์ (2552) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่เป็นผู้แทนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุดได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมการวางแผนรองลงมา คือ ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ขั้นตอนการกำหนดแนวทางปฏิบัติ และขั้นตอนการวางแผนควบคุมและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ส่วนครูที่เป็นผู้แทนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่เป็นผู้แทนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมและรายขั้นตอนแตกต่างกันทุกขั้นตอนทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรรถัย แสงทอง (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครกรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลระหว่างผู้บริหารในสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่าง แต่ด้านหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปริญญา สมัครการ (2551) ได้ศึกษา การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่าการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากการเปรียบเทียบระดับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกับการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมยศ อัมพันธ์ศิริ (2550) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคคลด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการสร้าง

บารมี และด้านการกระตุ้นปัญญา ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวิธีการในการมีส่วนร่วม ด้านผู้ที่เราามีส่วนร่วม และด้านเรื่อง ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

ก่อเกียรติ สัพโส (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาสกลนคร เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาสกลนคร เขต 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้น ฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 354 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลาย ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ โดยสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง เดียว การหาความสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน
4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน
5. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน
6. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนแตกต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

7. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ต้องพัฒนาจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า

วันเพ็ญ พานพิกุล (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทอำเภอป่าโมกจังหวัดอ่างทอง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
2. ศึกษาความพึงพอใจในการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
3. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทอำเภอป่าโมกจังหวัดอ่างทอง โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 4 วิธีคือ 1) การศึกษาเอกสาร 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม 3) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 4) การจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก มีดังนี้

หลักนิติธรรมได้มีการปฏิบัติโดยยึดหลักของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ในการบริหารงานบุคคลปฏิบัติงานภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน

หลักคุณธรรมผู้บริหารและครูปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพเป็นอย่างดีผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง

หลักความโปร่งใสได้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตรวจสอบการปฏิบัติงานและมีการเปิดเผยให้ทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูลและตรวจสอบการทำงาน

หลักการมีส่วนร่วมได้จัดระบบให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและนำความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาใช้ในการวางแผนและการตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน

หลักความรับผิดชอบต่อการทำข้อตกลงกับครูนักเรียนและผู้ปกครองในการที่จะรับผิดชอบต่อร่วมกันมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ในระดับล่าง

หลักความคุ้มค่าได้กำหนดให้มีวิสัยทัศน์ พันธกิจและแผนงานที่ชัดเจนเพื่อวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2. ผู้ปกครองครูนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเพราะทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นมีมาตรฐานมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับโรงเรียนและหน่วยงานอื่น

3. ผู้ปกครองครู นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลนั้นเป็นการปรับวัฒนธรรมในการทำงานภายใต้ข้อตกลงร่วมกันเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการมีผู้รับผิดชอบทุกขั้นตอนทำให้การบริหารงานโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ลาวัลย์ เฟื่องประยูร (2553) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 313 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 130 คนครูจำนวน 183 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักความรับผิดชอบต่อหลักความคุ้มค่า

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สามารถ อภิสันธ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

2. เพื่อศึกษาความถูกต้องตามแนวคิดความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คนและ
ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 134 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถามประเภทมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับสถิติ
ที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ค่าร้อยละค่ามัธยฐานค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ค่าเฉลี่ยส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 ด้าน 6 หลัก 68
รายการได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 6 หลัก 20 รายการเช่นจัดระบบโครงสร้าง
เกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน
ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

2. การบริหารงานบุคคลประกอบด้วย 6 หลัก 17 รายการเช่นส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทาง
การศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัยจรรยาบรรณอย่างมีมาตรฐานวิชาชีพ
ยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

3. การบริหารงานงบประมาณประกอบด้วย 6 หลัก 16 รายการเช่นตรวจสอบกำกับติดตาม
การจัดทำบัญชีเอกสารการเงินและพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

4. การบริหารงานทั่วไปประกอบด้วย 6 หลัก 15 รายการเช่นประชุมคณะกรรมการสถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้งจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียน
อย่างทั่วถึง

แนวทางทั้งหมดมีความถูกต้องตามแนวคิดมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

วิวน ตะนะ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในอำเภอ
เชียงของจังหวัดเชียงรายรายการค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาล
ในการบริหารโรงเรียนรวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารงานในโรงเรียนในอำเภอเชียงของ
จังหวัดเชียงรายปีการศึกษา 2553

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 36 คนและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ
ครูจำนวน 168 คนรวมทั้งสิ้น 204 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้นนำ
ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ในด้านการใช้หลักนิติธรรมผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดให้ข้อมูลว่าได้มีกฎระเบียบข้อ
บังคับที่บุคลากรทุกคนยอมรับแนะนำแนวทางปฏิบัติตนตามกฎระเบียบข้อบังคับให้บุคลากรมีความ

เข้าใจตรงกันสำหรับปัญหาที่พบเป็นส่วนน้อยคือบุคลากรไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนยังไม่เป็นนิติบุคคลที่แท้จริงข้อเสนอแนะคือโรงเรียนควรมีกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับจากบุคลากรรวมทั้งนำมาปฏิบัติโดยทั่วกัน

การใช้หลักคุณธรรมผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดให้ข้อมูลว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สำหรับปัญหาที่พบเป็นส่วนน้อยคือผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญและยุติธรรมกับบุคลากรในโรงเรียนข้อเสนอแนะคือผู้บริหารควรมีคุณธรรมในการบริหารงาน

การใช้หลักความโปร่งใสผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดให้ข้อมูลว่าได้จัดโครงสร้างการบริหารงานจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจหน้าที่รับผิดชอบตามภารกิจได้รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีสำหรับปัญหาที่พบเป็นส่วนน้อยคือการใช้งบประมาณไม่ถูกต้องตามระเบียบไม่โปร่งใสข้อเสนอแนะคือควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้อง

การใช้หลักการมีส่วนร่วมผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดให้ข้อมูลว่าได้ให้บุคลากรมีส่วนร่วมประสานงานตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีสำหรับปัญหาที่พบเป็นส่วนน้อยคือขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริงข้อเสนอแนะคือควรเปิดโอกาสให้บุคลากรชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินงาน

การใช้หลักความรับผิดชอบผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดให้ข้อมูลว่าได้มอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติตามความสามารถได้จัดทำแผนการปฏิบัติการประจำปีครบตามภารกิจ4 งานสำหรับปัญหาที่พบเป็นส่วนน้อยคือบุคลากรขาดความรับผิดชอบข้อเสนอแนะคือควรสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่

การใช้หลักความคุ้มค่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดให้ข้อมูลว่าได้ส่งเสริมให้บุคลากรเน้นหลักผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับปัญหาที่พบเป็นส่วนน้อยคือใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่าข้อเสนอแนะคือควรใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

สมคิด มawangศ์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราดจำแนกตามประเภทการณขนาดโรงเรียนและที่ตั้ง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คนประกอบด้วยครูโรงเรียนเทศบาลจังหวัดระยองจำนวน 94 คนครูโรงเรียนเทศบาลจังหวัดจันทบุรีจำนวน 99 คนและครูโรงเรียนเทศบาลจังหวัดตราดจำนวน 41 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยองจันทบุรีและตราดโดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ด้านหลักความคุ้มค่าด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความโปร่งใส

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยองจันทบุรีและตราดจำแนกตามประสบการณ์โดยรวมพบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จำแนกตามที่ตั้งจังหวัดพบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตั้งจังหวัดระยองกับที่ตั้งจังหวัดจันทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับที่ตั้งจังหวัดระยองกับที่ตั้งจังหวัดตราดและที่ตั้งจังหวัดจันทบุรีกับที่ตั้งจังหวัดตราดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 หลัก ได้แก่หลักนิติธรรมหลักคุณธรรมหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบต่อหลักความโปร่งใสและหลักความคุ้มค่าเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาและบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายคือเกิดประโยชน์แก่ครูนักเรียนและโรงเรียนการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลเกิดความคุ้มค่าประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายมีมาตรฐานตามหลักเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดเลยเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,519 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 302 คน ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2557, หน้า 35) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน

2 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) จำแนกตามอำเภอ

3 ผู้วิจัยเลือกหน่วยตัวอย่าง (Unit of sampling) ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก

รายละเอียดจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างปรากฏดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
จำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. เมืองเลย	599	120
2. ท่าลี่	193	38
3. เชียงคาน	359	71
4. ปากชม	231	46
5. นาด้วง	137	27
รวม	1,519	302

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคำถามครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1 แบ่งเป็น 6 หลัก คือ

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likerts Scale) (ภัทรพร เกษสังข์, 2549, หน้า 117) มี 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของการตอบ ดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นตามวิธีการและขั้นตอนดังนี้

3.3.1 การสร้างแบบสอบถามตอนที่ 1

การสร้างแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ที่จะใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นสถานภาพเป็น 5 ประเด็น คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน แล้วกำหนดรายการ (List) ให้ผู้ตอบตรวจสอบความเป็นจริงของแต่ละคน ดังนี้

ประเด็นคำถามที่ 1 เพศ กำหนดเป็น 2 รายการ คือ เพศชาย และเพศหญิง

ประเด็นคำถามที่ 2 อายุ กำหนดเป็น 3 รายการ คือ ต่ำกว่า 25 ปี, 25 - 35 ปี และ มากกว่า 35 ปี

ประเด็นคำถามที่ 3 วุฒิการศึกษา กำหนดเป็น 2 รายการ คือ ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

ประเด็นคำถามที่ 4 ประสบการณ์ในการทำงาน กำหนดเป็น 3 รายการ คือ ต่ำกว่า 10 ปี, 11 - 15 ปี และมากกว่า 15 ปี

ประเด็นคำถามที่ 5 ขนาดของโรงเรียน กำหนดเป็น 3 รายการ คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

3.3.2 การสร้างแบบสอบถามตอนที่ 2

การสร้างแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert ที่จะใช้เก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม

1) ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

2) กำหนดกรอบแนวคิด และขอช่วยในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องตาม
 นิยามศัพท์

3) สร้างแบบสอบถามในการวิจัยตามกรอบแนวคิด และนิยามศัพท์เกี่ยวกับหลัก
 ธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

4) นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และนำข้อเสนอแนะมาแก้ไข
 ปรับปรุง

2. การตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

1) เสนอเครื่องมือต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบว่าข้อคำถามตรงกับ
 นิยามศัพท์หรือไม่ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไข พร้อมทั้งเสนออาจารย์ ที่ปรึกษา
 ตรวจสอบอีกครั้ง

2) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับ
 นิยามศัพท์ (Index of item objective congruence : IOC)

3) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton,
 1977 อ้างถึงใน ภัทรพร เกษสังข์, 2549, หน้า 138) ซึ่งแบบสอบถามนี้มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 –
 1.00 สรุปได้ว่า ใช้ได้ทุกข้อ

4) ตรวจสอบ ปรับปรุงแบบสอบถาม และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3. การตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability)

1) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการ
 ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
 จำนวน 30 คน

2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ
 บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ไป
 คำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha
 Coefficient Method) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) (ภัทรพร เกษสังข์, 2549, หน้า 143) ซึ่ง
 แบบสอบถามฉบับนี้ พบว่า มีค่าความเที่ยง โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ระหว่าง 0.641 - 0.951 ดัง
 รายละเอียดตามตารางที่ 3.2

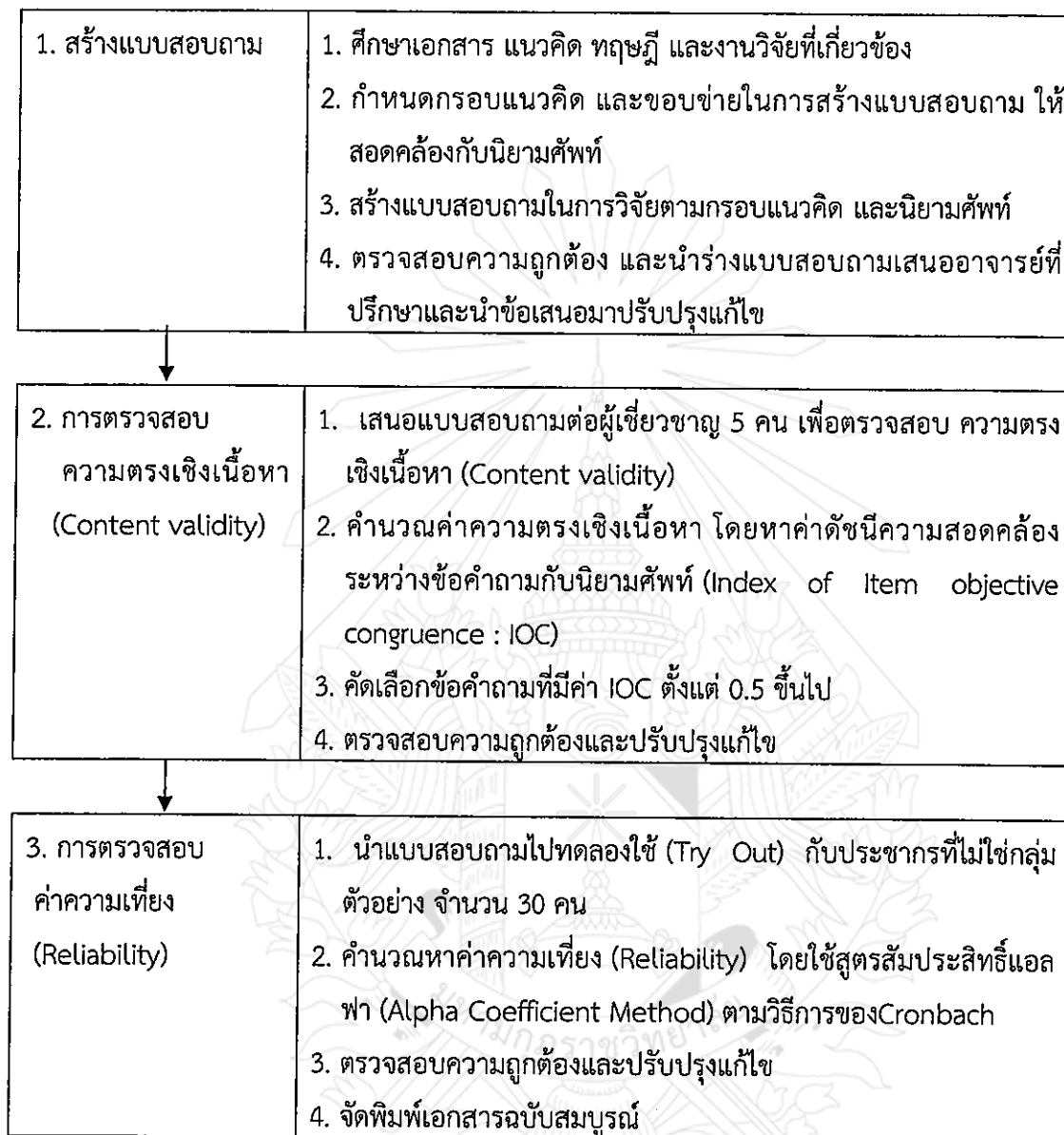
ตารางที่ 3.2 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามของตัวแปรการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ตัวแปร	ค่าความเที่ยง
การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1	.704
1. หลักนิติธรรม	.951
2. หลักคุณธรรม	.738
3. หลักความโปร่งใส	.779
4. หลักการมีส่วนร่วม	.784
5. หลักความรับผิดชอบ	.642
6. หลักความคุ้มค่า	.641

3) ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไข

4) ตรวจสอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป สามารถเขียนเป็นแผนภาพขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้ดังแผนภูมิที่ 3.1

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัว และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม และซองติดแสตมป์ที่มีชื่อที่อยู่ของผู้วิจัยพร้อมด้วยหนังสือ ขอความร่วมมือในการวิจัยถึงกลุ่มตัวอย่าง และให้ส่งกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์

3.4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางการวิจัยสังคมศาสตร์ ในการคำนวณค่าสถิติดังนี้

3.5.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

3.5.2 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รายข้อ รายด้าน และโดยรวม ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (ภัทรพร เกษสังข์, 2549, หน้า 119)

4.51-5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.5.3. การเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่าที (t-test)

3.5.4. การเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) หากพบ ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบพหุคูณ คือทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple comparison) ด้วยวิธีของ Scheffé

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

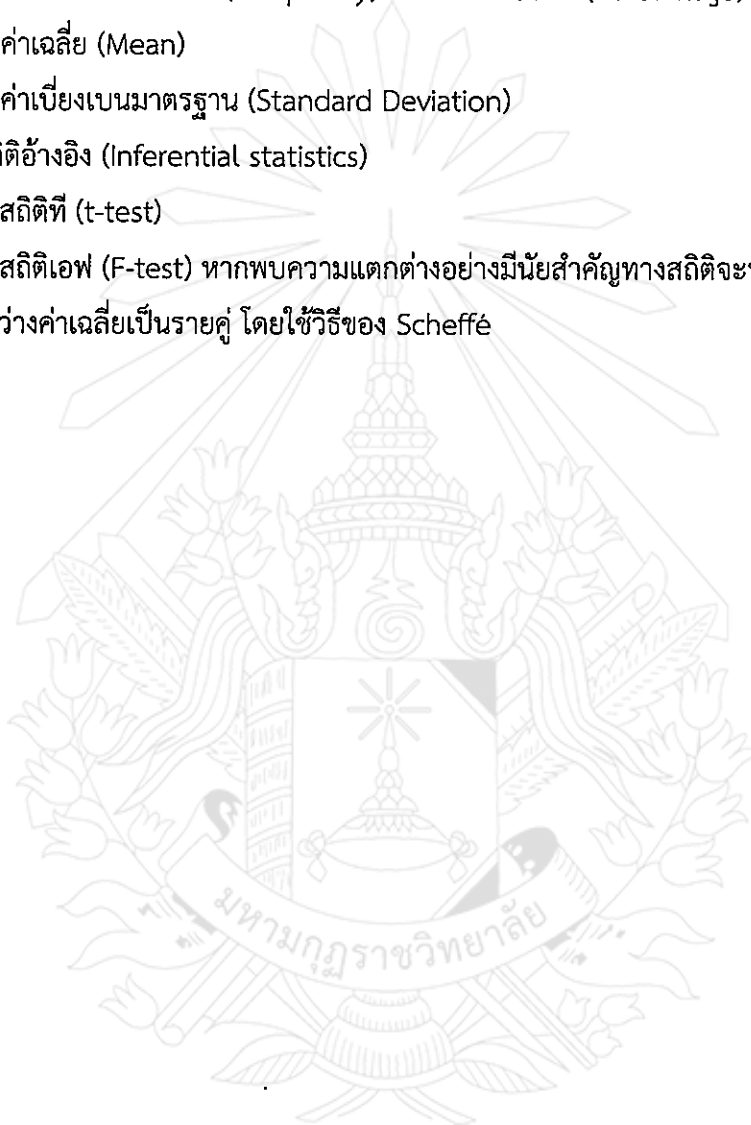
3.6.1. สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics)

1. การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.2. สถิติอ้างอิง (Inferential statistics)

1. สถิติที (t-test)
2. สถิติเอฟ (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบ

ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffé

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

4.4 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม คือ ค่าสถิติที่ (t - distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่ม คือ ค่าสถิติเอฟ (F - distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
Scheffé	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ใน 5 อำเภอ ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 302 คน สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์คืนมาได้ 302 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้สอบถามสถานภาพเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.1

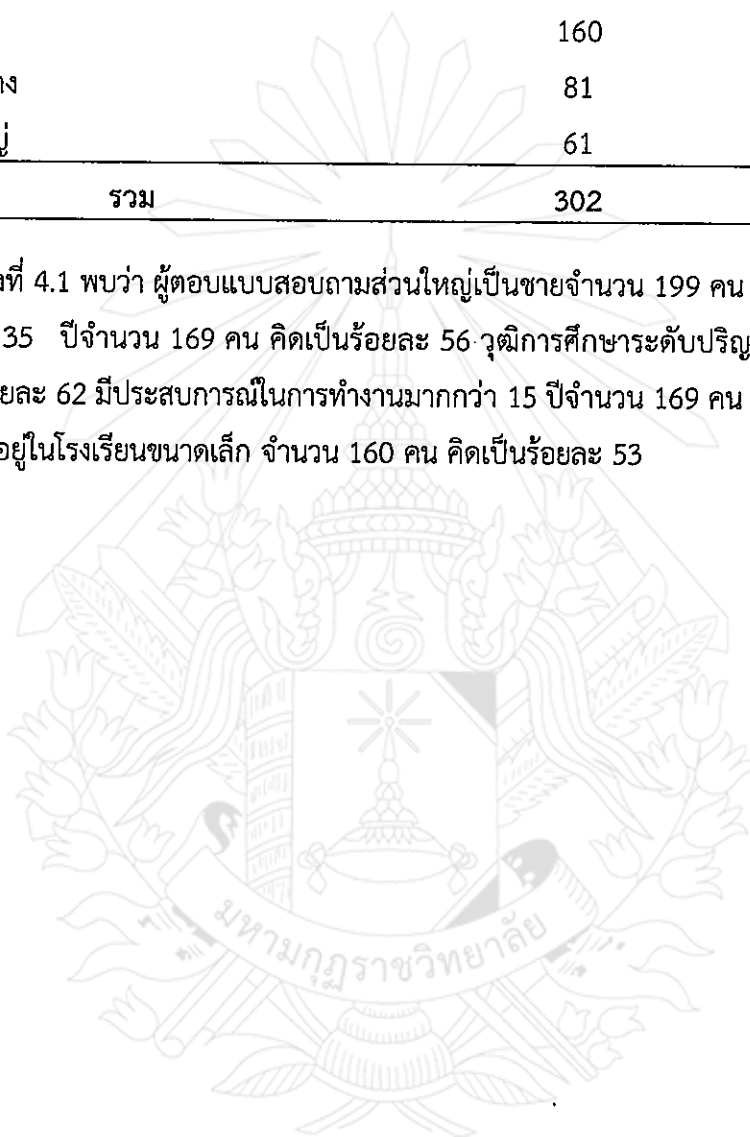
ตารางที่ 4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

รายการ	ความถี่ (n=302)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	199	66
1.2 หญิง	103	34
รวม	302	100
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 25 ปี	31	10
2.2 25 - 35 ปี	102	34
2.3 มากกว่า 35 ปี	169	56
รวม	302	100
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ปริญญาตรี	187	62
3.2 สูงกว่าปริญญาตรี	115	38
รวม	302	100
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
4.1 ต่ำกว่า 10 ปี	31	10
4.2 10 - 15 ปี	102	34
4.3 มากกว่า 15 ปี	169	56
รวม	302	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ (n=302)	ร้อยละ
5. ขนาดของโรงเรียน		
5.1 ขนาดเล็ก	160	53
5.2 ขนาดกลาง	81	27
5.3 ขนาดใหญ่	61	20
รวม	302	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชายจำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 66 มีอายุมากกว่า 35 ปีจำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 56 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 62 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปีจำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 56 และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 53

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์โดยภาพรวม รายด้าน และรายข้อ ดังตารางที่ 4.2 - 4.8

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของ ผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักนิติธรรม	4.18	.32	มาก
2. หลักคุณธรรม	4.27	.48	มาก
3. หลักความโปร่งใส	4.25	.33	มาก
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.30	.37	มาก
5. หลักความรับผิดชอบ	4.31	.38	มาก
6. หลักความคุ้มค่า	4.34	.35	มาก
รวม	4.28	.27	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=.27) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}=4.34$, S.D.=.35) รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.31$, S.D.=.38) และด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.30$, S.D.=.37) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X}=4.18$, S.D.=.32)

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน

หลักนิติธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีระเบียบวินัยในตนเอง	4.27	.72	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยยึดหลักกฎเกณฑ์ของหน่วยงานเป็นสำคัญ	4.19	.70	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีเหตุผลในการบริการ ปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้องเป็นหลัก	4.15	.73	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของหน่วยงานเป็นหลัก	4.18	.77	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษารักษาผลประโยชน์ที่พึงได้จากการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน	4.19	.77	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งงานโดยยึดหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม	4.12	.32	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักกาลเทศะในการปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบ	4.17	.52	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ดีงามแก่เพื่อนร่วมงาน	4.14	.36	มาก
9. ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แนะวิธีแก้ไขการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดให้ผู้ใต้บังคับบัญชา	4.22	.43	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษามีสติมั่นคงยึดมั่นในเหตุในผลการปฏิบัติงาน	4.22	.42	มาก
รวม	4.18	.32	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, $S.D.=.32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีระเบียบวินัยในตนเอง ($\bar{X}=4.27$, $S.D.=.72$) รองลงมา คือ ข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษามีสติมั่นคงยึดมั่นในเหตุในผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.22$, $S.D.=.42$) และข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แนะวิธีแก้ไขการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X}=4.22$, $S.D.=.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งงานโดยยึดหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=.33$)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านหลักคุณธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักการและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	4.27	.56	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยยึด ฎหมาย ระเบียบ แบบแผนและนโยบายของหน่วยงาน	4.31	.63	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของ ส่วนรวม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.27	.54	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน	4.26	.72	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้า และลับหลัง	4.25	.70	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาคิดดี พูดดี และปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอ	4.26	.56	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการ ปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	4.31	.63	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำตักเตือนและให้อภัยแก่เพื่อน ร่วมงานที่ปฏิบัติงานผิดพลาด	4.26	.54	มาก
9. ผู้บริหารสถานศึกษาทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนครูและ นักเรียน	4.26	.71	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.25	.70	มาก
รวม	4.27	.48	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ข้อคือ ข้อ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยยึดกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนและนโยบายของหน่วยงานและข้อ 7 ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X}=4.31$, S.D.=.63) รองลงมา คือ ข้อ 3 ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}=4.27$, S.D.=.55) ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักการและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.27$, S.D.=.56) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 ผู้บริหารสถานศึกษามีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังและข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X}=4.25$, S.D.=.70)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านหลักความโปร่งใส	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการตรวจสอบการทำงานภายในหน่วยงานถูกต้องชัดเจน	4.21	.64	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม	4.22	.66	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง	4.22	.70	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักความโปร่งใสคือกระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาชี้แจงกับประชาชนได้ทุกขั้นตอน	4.22	.67	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานโดยยึดหลักความโปร่งใสเป็นลักษณะการทำงานที่มีความรับผิดชอบ	4.24	.69	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักที่ใช้ในสถานศึกษาส่งผลให้ครูได้วัดผลการเรียนด้วยความโปร่งใส	4.18	.38	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในด้านงบประมาณด้วยความโปร่งใส	4.26	.57	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใส	4.16	.37	มาก
9. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนรับทราบทั่วถึงกัน	4.45	.53	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยงบประมาณและการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ	4.40	.61	มาก
รวม	4.25	.33	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=.33$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนรับทราบทั่วถึงกัน ($\bar{X}=4.45$, $S.D.=.53$) รองลงมา คือ ข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยงบประมาณและการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ($\bar{X}=4.40$, $S.D.=.61$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใส ($\bar{X}=4.16$, $S.D.=.37$)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านหลักการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานในสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	4.25	.68	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เปิดรับความคิดเห็น คำแนะนำจากทุกภาคส่วน	4.30	.68	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการให้บริการประชาชน และประกาศให้ทราบทั่วถึง	4.34	.67	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบระบบการดำเนินงานภายในสถานศึกษา	4.26	.69	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานและผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อสาธารณชน	4.29	.69	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง	4.23	.51	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสียและนำไปปรับปรุงการบริหารงาน	4.33	.60	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับติดตามและประเมินผลและปฏิบัติงานอย่างทัดเทียมกัน	4.21	.50	มาก
9. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.39	.65	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนรับรู้ ตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหา	4.41	.64	มาก
รวม	4.30	.37	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$, $S.D.=.37$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจการ

ต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนรับรู้ ตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหา ($\bar{x}=4.41$, S.D.=.64) รองลงมา คือ ข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x}=4.39$, S.D.=.65) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับติดตามและประเมินผลและปฏิบัติงานอย่างหัดเทียมกัน ($\bar{x}=4.21$, S.D.=.50)

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านหลักความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับที่ตอบสนองความคาดหวังของสาธารณ	4.31	.71	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบให้บุคลากรตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเอง	4.29	.72	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน	4.27	.74	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำนึกในการรับผิดชอบต่อหน้าที่และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดชอบและรับชอบ	4.30	.71	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษากล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง	4.27	.70	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักในสิทธิและหน้าที่ที่มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.25	.58	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	4.39	.60	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานภาระงานให้บุคลากรรับผิดชอบ	4.35	.56	มาก
9. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานมีความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน	4.36	.65	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักความรับผิดชอบที่เป็นกลไกสร้างความรับผิดชอบต่อให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่	4.30	.63	มาก
รวม	4.31	.38	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$, $S.D.=.38$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X}=4.39$, $S.D.=.60$) รองลงมา คือ ข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานมีความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน ($\bar{X}=4.36$, $S.D.=.65$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=.70$)

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านหลักความคุ้มค่า	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดความรับผิดชอบเป็นกลไกในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.33	.63	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้ทั้งจากภายในและภายนอกมาใช้ในการตัดสินใจการบริหาร งาน	4.30	.70	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยยึดหลักฉันทามติ	4.29	.72	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารราชการสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน ระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.25	.70	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการที่ได้ผลงานคุ้มค่าเมื่อเทียบกับงบประมาณและเวลาที่ใช้ไป	4.23	.77	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเป็นหลักสำคัญในการบริหารงาน	4.30	.63	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานที่เกิดจากการทำงานของหน่วยงาน	4.50	.55	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด	4.51	.58	มากที่สุด
9. สถานศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ	4.42	.62	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษาลดขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่เกินความจำเป็น	4.28	.59	มาก
รวม	4.34	.35	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=.58) รองลงมา คือ ข้อ 7 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะแนวทาง แก้ไขปัญหาการทำงานที่เกิดจากการทำงานของหน่วยงาน ($\bar{X}=4.50$, S.D.=.55) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการที่ได้ผลงานคุ้มค่าเมื่อเทียบกับงบประมาณและเวลาที่ใช้ไป ($\bar{X}=4.23$, S.D.=.77)

4.4 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน

ในการเปรียบเทียบผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัย ดังนี้

4.4.1 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ ใช้การทดสอบสมมติฐาน โดยค่าที (t - test) ผลปรากฏดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา	ชาย (n=199)		หญิง (n=103)		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	1. หลักนิติธรรม	4.15	.34	4.25		
2. หลักคุณธรรม	4.21	.40	4.38	.59	-2.529*	.012
3. หลักความโปร่งใส	4.23	.33	4.28	.34	-1.146	.253
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.28	.37	4.34	.38	-1.251	.212
5. หลักความรับผิดชอบ	4.29	.39	4.34	.37	-1.144	.254
6. หลักความคุ้มค่า	4.32	.36	4.38	.31	-1.336	.183
รวม	4.21	.40	4.38	.59	-2.452*	.015

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หลักนิติธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่แตกต่าง

4.4.2 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ใช้การทดสอบสมมติฐานโดยค่าที (t - test) ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig.
	(n=187)		(n=115)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.15	.32	4.23	.32	-2.183*	.030
2. หลักคุณธรรม	4.21	.40	4.37	.57	-2.660**	.009
3. หลักความโปร่งใส	4.23	.33	4.29	.34	-1.502	.134
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.27	.37	4.35	.37	-1.802	.073
5. หลักความรับผิดชอบ	4.28	.39	4.35	.37	-1.551	.122
6. หลักความคุ้มค่า	4.31	.36	4.39	.32	-1.966*	.050
รวม	4.24	.28	4.33	.28	-2.772**	.006

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาดังกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หลักนิติธรรม และหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหลักอื่น ๆ นั้น ไม่แตกต่างกัน

4.4.3 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ต่ำกว่า 25 ปี ระหว่าง 25 - 35 ปี และมากกว่า 35 ปี และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ต่ำกว่า 10 ปี ระหว่าง 11 - 15 ปี และมากกว่า 15 ปี ใช้การทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) โดยค่าเอฟ (F - test) ดังตารางที่ 4.11 - 4.12

ตารางที่ 4.11 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า 25 ปี		25 - 35 ปี		มากกว่า 35 ปี	
	(n=31)		(n=102)		(n=169)	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. หลักนิติธรรม	4.23	.32	4.22	.36	4.18	.32
2. หลักคุณธรรม	4.43	.64	4.33	.52	4.27	.48
3. หลักความโปร่งใส	4.26	.34	4.30	.36	4.25	.33
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.26	.44	4.38	.33	4.26	.38
5. หลักความรับผิดชอบ	4.39	.40	4.35	.38	4.27	.38
6. หลักความคุ้มค่า	4.36	.34	4.39	.35	4.31	.35
รวม	4.32	.29	4.33	.29	4.23	.26

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านดังนี้

โดยภาพรวม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$, S.D.=.29) อายุระหว่าง 25-35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, S.D.=.29) และที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=.26)

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่ 1 หลักนิติธรรม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=.32) ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น

เห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.22$, $S.D.=.36$) และที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.18$, $S.D.=.32$)

ด้านที่ 2 หลักคุณธรรม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.43$, $S.D.=.64$) ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.33$, $S.D.=.52$) และที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.27$, $S.D.=.48$)

ด้านที่ 3 หลักความโปร่งใส ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$, $S.D.=.34$) ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$, $S.D.=.36$) และที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.25$, $S.D.=.33$)

ด้านที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$, $S.D.=.44$) ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.38$, $S.D.=.33$) และที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$, $S.D.=.38$)

ด้านที่ 5 หลักความรับผิดชอบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.39$, $S.D.=.40$) ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.35$, $S.D.=.38$) และที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.27$, $S.D.=.38$)

ด้านที่ 6 หลักความคุ้มค่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.36$, $S.D.=.34$) ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.39$, $S.D.=.35$) และที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.31$, $S.D.=.35$)

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

ตัวอย่างตารางศูนย์เลย ตัวอย่าง ตารางศูนย์เลย	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.393	2	.197	1.902	.151
	ภายในกลุ่ม	30.904	299	.103		
	รวม	31.297	301			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.933	2	.967	4.318*	.014
	ภายในกลุ่ม	66.934	299	.224		
	รวม	68.868	301			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.388	2	.194	1.843	.160
	ภายในกลุ่ม	31.500	299	.105		
	รวม	31.889	301			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	.963	2	.481	3.673*	.027
	ภายในกลุ่ม	39.186	299	.131		
	รวม	40.148	301			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.660	2	.330	2.310	.101
	ภายในกลุ่ม	42.750	299	.143		
	รวม	43.410	301			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.427	2	.214	1.791	.169
	ภายในกลุ่ม	35.642	299	.119		
	รวม	36.069	301			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.623	2	.311	4.312*	.014
	ภายในกลุ่ม	21.592	299	.072		
	รวม	22.214	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ 2 หลักคุณธรรม และด้านที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน จึงได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามอายุ ด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) ทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน ผลปรากฏดังตารางที่ 4.13 - 4.15

ตารางที่ 4.13 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า 25 ปี ($\bar{X}=4.32$)	25 - 35 ปี ($\bar{X}=4.33$)	มากกว่า 35 ปี ($\bar{X}=4.23$)
ต่ำกว่า 25 ปี ($\bar{X}=4.32$)	-	.01	.09
25 - 35 ปี ($\bar{X}=4.33$)		-	.01
มากกว่า 35 ปี ($\bar{X}=4.23$)			-

จากตารางที่ 4.13 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ระหว่าง 25-35 ปี และมากกว่า 35 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามอายุ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า 25 ปี ($\bar{X}=4.43$)	25 - 35 ปี ($\bar{X}=4.33$)	มากกว่า 35 ปี ($\bar{X}=4.27$)
ต่ำกว่า 25 ปี ($\bar{X}=4.43$)	-	.10	.16
25 - 35 ปี ($\bar{X}=4.33$)		-	.06
มากกว่า 35 ปี ($\bar{X}=4.27$)			-

จากตารางที่ 4.14 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ระหว่าง 25-35 ปี และมากกว่า 35 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามอายุ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า 25 ปี ($\bar{X}=4.26$)	25 - 35 ปี ($\bar{X}=4.38$)	มากกว่า 35 ปี ($\bar{X}=4.26$)
ต่ำกว่า 25 ปี ($\bar{X}=4.26$)	-	.12	-
25 - 35 ปี ($\bar{X}=4.38$)		-	.12
มากกว่า 35 ปี ($\bar{X}=4.26$)			-

จากตารางที่ 4.15 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ระหว่าง 25-35 ปี และมากกว่า 35 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

4.4.4 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ต่ำกว่า 10 ปี ระหว่าง 11 - 15 ปี และมากกว่า 15 ปี ใช้การทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) โดยค่าเอฟ (F - test) ดังตารางที่ 4.16 - 4.17

ตารางที่ 4.16 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า		ปริญญาตรี		สูงกว่า	
	ปริญญาตรี				ปริญญาตรี	
	(n = 126)		(n = 157)		(n = 43)	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. หลักนิติธรรม	4.23	.32	4.22	.36	4.15	.30
2. หลักคุณธรรม	4.43	.64	4.33	.52	4.20	.41
3. หลักความโปร่งใส	4.26	.34	4.30	.36	4.22	.31
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.26	.44	4.38	.33	4.26	.38
5. หลักความรับผิดชอบ	4.39	.40	4.35	.38	4.27	.38
6. หลักความคุ้มค่า	4.36	.34	4.39	.34	4.31	.35
รวม	4.32	.29	4.33	.29	4.23	.26

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านดังนี้

โดยภาพรวมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$, S.D.=.29) ประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10-15 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, S.D.=.29) และที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี มีค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.23$, S.D.=.26)

ตารางที่ 4.17 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.412	2	.206	1.992	.138
	ภายในกลุ่ม	30.964	298	.104		
	รวม	31.377	301			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.933	2	.967	4.318*	.014
	ภายในกลุ่ม	66.934	298	.224		
	รวม	68.868	301			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.450	2	.225	2.044	.131
	ภายในกลุ่ม	32.944	298	.110		
	รวม	33.394	301			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	1.038	2	.519	3.819*	.023
	ภายในกลุ่ม	40.642	298	.136		
	รวม	41.680	301			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.718	2	.359	2.453	.088
	ภายในกลุ่ม	43.755	298	.146		
	รวม	44.472	301			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.427	2	.214	1.791	.169
	ภายในกลุ่ม	35.642	298	.119		
	รวม	36.069	301			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.710	2	.355	4.627**	.010
	ภายในกลุ่ม	22.862	298	.077		
	รวม	23.572	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ 2 หลักคุณธรรม และด้านที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นนอกนั้นไม่แตกต่าง จึงได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) ทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน ผลปรากฏดังตารางที่ 4.18 – 4.20

ตารางที่ 4.18 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า 10 ปี ($\bar{X}=4.32$)	10 - 15 ปี ($\bar{X}=4.33$)	มากกว่า 15 ปี ($\bar{X}=4.23$)
ต่ำกว่า 25 ปี ($\bar{X}=4.32$)	-	.01	.09
25 - 35 ปี ($\bar{X}=4.33$)		-	.01
มากกว่า 35 ปี ($\bar{X}=4.23$)			-

จากตารางที่ 4.18 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี ระหว่าง 10-15 ปี และมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า 10 ปี ($\bar{X}=4.43$)	10 - 15 ปี ($\bar{X}=4.33$)	มากกว่า 15 ปี ($\bar{X}=4.27$)
ต่ำกว่า 10 ปี ($\bar{X}=4.43$)	-	.10	.16
10 - 15 ปี ($\bar{X}=4.33$)		-	.06
มากกว่า 15 ปี ($\bar{X}=4.27$)			-

จากตารางที่ 4.19 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี ระหว่าง 10-15 ปี และมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ต่ำกว่า 10 ปี ($\bar{X}=4.26$)	10 – 15 ปี ($\bar{X}=4.38$)	มากกว่า 15 ปี ($\bar{X}=4.26$)
ต่ำกว่า 10 ปี ($\bar{X}=4.26$)	-	.12	-
10 – 15 ปี ($\bar{X}=4.38$)		-	.12
มากกว่า 15 ปี ($\bar{X}=4.26$)			-

จากตารางที่ 4.20 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี ระหว่าง 10-15 ปี และมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

4.4.5 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ใช้การทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) โดยค่าเอฟ (F - test) ดังตารางที่ 4.21 – 4.22

ตารางที่ 4.21 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดเล็ก (n=160)		ขนาดกลาง (n=81)		ขนาดใหญ่ (n=61)	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
	1. หลักนิติธรรม	4.16	.29	4.26	.29	4.16
2. หลักคุณธรรม	4.21	.41	4.39	.63	4.28	.38
3. หลักความโปร่งใส	4.22	.29	4.29	.34	4.28	.39
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.26	.34	4.33	.40	4.37	.36
5. หลักความรับผิดชอบ	4.27	.37	4.37	.39	4.34	.37
6. หลักความคุ้มค่า	4.31	.35	4.38	.33	4.36	.37
รวม	4.24	.24	4.34	.29	4.30	.31

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านดังนี้

โดยภาพรวมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$, S.D.=.24) ขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=.29) และขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$, S.D.=.31)

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่ 1 หลักนิติธรรม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=.29) ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.576	2	.288	2.802	.062
	ภายในกลุ่ม	30.721	299	.103		
	รวม	31.297	301			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.783	2	.892	3.974*	.020
	ภายในกลุ่ม	67.085	299	.224		
	รวม	68.868	301			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.314	2	.157	1.489	.227
	ภายในกลุ่ม	31.574	299	.106		
	รวม	31.889	301			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	.611	2	.306	2.311	.101
	ภายในกลุ่ม	39.537	299	.132		
	รวม	40.148	301			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.578	2	.289	2.017	.135
	ภายในกลุ่ม	42.832	299	.143		
	รวม	43.410	301			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.310	2	.155	1.297	.275
	ภายในกลุ่ม	35.759	299	.120		
	รวม	36.069	301			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.546	2	.273	3.767*	.024
	ภายในกลุ่ม	21.668	299	.072		
	รวม	22.214	301			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถาน

ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ 2 หลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน จึงได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) ทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน ผลปรากฏดังตารางที่ 4.23 – 4.24

ตารางที่ 4.23 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดเล็ก ($\bar{X}=4.24$)	ขนาดกลาง ($\bar{X}=4.34$)	ขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.30$)
ขนาดเล็ก ($\bar{X}=4.24$)	-	.10	.06
ขนาดกลาง ($\bar{X}=4.34$)		-	.04
ขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.30$)			-

จากตารางที่ 4.23 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดเล็ก ($\bar{X}=4.21$)	ขนาดกลาง ($\bar{X}=4.39$)	ขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.28$)
ขนาดเล็ก ($\bar{X}=4.21$)	-	.18	.07
ขนาดกลาง ($\bar{X}=4.39$)		-	.11
ขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.28$)			-

จากตารางที่ 4.24 พบว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 5 อำเภอ ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,519 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 อำเภอ ซึ่งผู้วิจัยสุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) จำแนกตามอำเภอ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 5 อำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 1 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA) โดยใช้การทดสอบ ค่าเอฟ (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) ด้วยวิธีของ Scheffe' โดยผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุมากกว่า 35 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

5.1.2 การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักการมีส่วนร่วม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม

5.1.3 การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีระเบียบวินัยในตนเอง รองลงมา คือ ข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษามีสติมั่นคงยึดมั่นในเหตุในผลการปฏิบัติงาน และข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แนะวิธีแก้ไขการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งงานโดยยึดหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม

2. ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ข้อคือ ข้อ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยยึดกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนและนโยบายของหน่วยงานและข้อ 7 ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา รองลงมา คือ ข้อ 3 ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักการและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 ผู้บริหารสถานศึกษามีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังและข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

3 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนรับทราบทั่วถึงกัน รองลงมา คือ ข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยงบประมาณและการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใส

4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนรับรู้ ตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหา รองลงมา คือ ข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับติดตามและประเมินผลและปฏิบัติงานอย่างทัดเทียมกัน

5 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น รองลงมา คือ ข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานมีความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

6 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ ข้อ 7 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะแนวทาง แก้ไขปัญหาการทำงานที่เกิดจากการทำงานของหน่วยงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการที่ได้ผลงานคุ้มค่าเมื่อเทียบกับงบประมาณและเวลาที่ใช้ไป

5.1.4 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หลักนิติธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่แตกต่าง

5.1.5 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หลักนิติธรรม และหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหลักอื่นนอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

5.1.6 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามอายุโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ 2 หลักคุณธรรม และด้านที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

5.1.7 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานทั้ง โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ 2 หลักคุณธรรม และด้านที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นนอกนั้นไม่แตกต่าง

5.1.8 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ 2 หลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

5.2.1 การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1

1. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของสังคมใหม่ในความพยายามสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาครัฐมากขึ้น ภาครัฐมีการบริหารการปกครองที่โปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ส่วนรัฐบาลได้เห็นความสำคัญในการสร้างระบบบริหารงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ โดยคณะรัฐมนตรีได้ออกมติให้ความเห็นชอบกับแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ.2540-2544 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้ทุกกระทรวง ทบวง กรมและส่วนราชการถือปฏิบัติ โดยทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและรายงานผลการปฏิบัติต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัฏญักษ์สรวิวงศ์บุญมา และคณะ ได้ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เจริญทอง มีชัย และคณะ ได้ศึกษาเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมพบว่า โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง นครพนมใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ยุทธนา อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ภาพรวม อยู่ในระดับมาก วริศรา วงศ์มุสิก ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทับทิม ปันสา ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พระมหาจิระศักดิ์ จิรสกุโก (ศรีปราบ) การบริหารการ ศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตลิ่งชัน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารการ ศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก สมคิด มาวงศ์ ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียน เทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราดโดยรวมอยู่ในระดับมาก พรรณงาม แจ่มนิยม ได้ ศึกษาการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอปลายพระยา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการ วิจัยพบว่า การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษาอำเภอปลายพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก

2. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ นอกนั้นอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้สำเร็จตาม ระยะเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ ข้อ 7 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะแนวทาง แก้ไขปัญหาการ ทำงานที่เกิดจากการทำงานของหน่วยงานส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 ผู้บริหารสถานศึกษามี การจัดการที่ได้ผลงานคุ้มค่าเมื่อเทียบกับงบประมาณและเวลาที่ใช้ไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ตามพระ ราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการกระจายอำนาจและการ มอบอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษา ถึงแม้จะไม่เบ็ดเสร็จทั้งหมด แต่ก็ทำให้เกิดความคล่อง ตัวและมีอิสระมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องระมัดระวัง การรักษาทรัพยากร การใช้จ่าย งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด การรู้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงจะเป็นประโยชน์ต่อการวาง แผน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่จะทำให้การบริหารทรัพยากรประหยัด ได้ประโยชน์ และเกิดความคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา เจริญพล ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่าข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นในระดับมาก และยังสอดคล้องกับวันเพ็ญ พานพิกุล ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทอำเภอป่าโมกจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่าอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีระเบียบวินัยในตนเอง รองลงมา คือ ข้อ 10 ผู้บริหารสถานศึกษามีสติมั่นคง ยึดมั่นในเหตุในผลการปฏิบัติงาน และข้อ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แนะวิธีแก้ไขการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งงานโดยยึดหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีระเบียบวินัย ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย ตลอดจนประพฤติตนตามแบบแผนของทางราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพครูและมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวนตะนะ ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่าในด้านการใช้หลักนิติธรรมผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดให้ข้อมูลว่าได้มีกฎระเบียบข้อบังคับที่บุคลากรทุกคนยอมรับและนำแนวทางปฏิบัติตนตามกฎระเบียบข้อบังคับให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกันสำหรับปัญหาที่พบเป็นส่วนน้อยคือบุคลากรไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนยังไม่เป็นนิติบุคคลที่แท้จริงข้อเสนอแนะคือโรงเรียนควรมีกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับจากบุคลากรรวมทั้งนำมาปฏิบัติโดยทั่วกัน

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านหลักนิติธรรม ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือผู้บริหารสถานศึกษาสั่งงานโดยยึดหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ดีงามแก่เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารสถานศึกษามีเหตุผลในการบริการ ปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้องเป็นหลักตามลำดับ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตระหนักและให้ความสำคัญในด้านดังกล่าวนี้เป็นพิเศษ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาอื่นและผู้มีส่วนได้เสียในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม
2. ควรมีการศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติในหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนอื่นด้วย
3. ควรมีการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การบริหารในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2551). *แนวปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิตบุคคลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานฯ.
- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), สำนักงาน. (2542). “การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี”. ใน *เอกสารประกอบโครงการสำคัญ*. นนทบุรี : สำนักงานฯ.
- _____. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่องคอร์รัปชันในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานฯ.
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน. (2546). *คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานฯ.
- _____. (2552). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรีเมียร์โปร จำกัด.
- ธีระ รุญเจริญ. (2548). *สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ*. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. (2546). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานฯ.
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาล(Good Governance) ในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์และบุญมีลี. (2544). “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”. ใน *รายงานการวิจัย*. หน้า 5-6. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2545). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือดร.พรนพ.
- “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546,” (2546, 12 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก. หน้า 10-15.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ ไทวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542,” (2542, 3 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 634. หน้า 11-12.

- ศิริพงษ์ เสาภายน, (2548). *หลักการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546 ก). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546 ข). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงฯ.
- สถาบันวิจัยสภาพการณ. (2544). *รางวัลธรรมาภิบาลดีเด่น 44*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2542). การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. ใน *การประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงานข้าราชการพลเรือนวันที่ 23 ธันวาคม 2542* (หน้า 17). นนทบุรี : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2541). “ธรรมรัฐ: Good Governance,” ใน *นานาทัศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี*. หน้า 10, 13-18, 31-42. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

2) บทความวารสาร

- เกษม วัฒนชัย. (2546). “ธรรมาภิบาล...บทบาทสำคัญกรรมการสถานศึกษา”. *รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย*. 5 (64) : 25.
- เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2544). คำให้สัมภาษณ์เรื่องธรรมรัฐในการบริหารองค์กร. *วารสารนักบริหาร*. (21) : 12-15.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (มีนาคม 2543). “ธรรมรัฐกับการปฏิรูปสังคมและการเมือง”. *รัฐสภาสาร*. 16 (1) : 1-48.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (กรกฎาคม-กันยายน 2544). “มุมมองธรรมรัฐในการบริหารองค์กร”. *นักบริหาร*. 21(3) : 3 -6,17.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (ม.ป.ป.). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์
- เสนีย์ คำสุข. (กรกฎาคม-กันยายน 2544). “ธรรมรัฐ,” *นักบริหาร*. 21 (1) : 54-56.

3) เว็บไซต์

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2556). การพัฒนาระบบราชการตามพ.ร.ฎ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : opdc.go.th/content.php?menu_id=5&content_id=1128. วันที่เข้าถึงข้อมูล [18 ตุลาคม 2553].

“ศธ. เน้นธรรมาภิบาลในการจัดการศึกษาและใช้คุณธรรมเป็นเครื่องมือประเมินวิทยฐานะครู”.(2550). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.charuaypontorranin.com> [1 ตุลาคม 2556].

สุทัศน์ สุธงษ์สมบัติ. (2550). *ธรรมาภิบาล(Good Governance) คืออะไร.* (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://ipc.wikipedea.ovg/wiki>. [1 ตุลาคม2556].

อานันท์ ปันยารชุน.(2547).*ธรรมรัฐ (Good Governance).* (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://Anandp.in.th/th_Speech/t04305.html. 2547. [1 ตุลาคม2556].

4) วิทยานิพนธ์

เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์. (2548). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ชัยโรจน์ พันธุ์ยางน้อย. (2548). *การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ชาญชัย พิงขุนทด. (2552). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษากับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ทินกร อัครศรีชัยโรจน์. (2551). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุบลราชธานี เขต 5.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ธนนชัย รัตน์ไตรแก้ว. (2548). *การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นัยนา เจริญพล. (2552). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น.* รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ปริญญา สมัครการ. (2551). *การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- พรหมเมศวร์ คำผาบ. (2549). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พระยุทธนาชุดทองม้วน. (2550). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนโปลีเทคนิคลานนาเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภาวณี ชินคำ. (2547). รูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่ศึกษานครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มีชัย โสกันทัต. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อสถานศึกษาของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ลาวัลย์เฟื่องประยูร. (2553). การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadt. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วันเพ็ญพานพิกุล. (2552). การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทอำเภอป่าโมกข์จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิวน ตะนะ. (2554). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมคิด มawangค์. (2554). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยองจันทบุรีและตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สัญญา ชาวไร่. (2548). การศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

สามารถ อภิสนธ์. (2553). *การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*

5) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

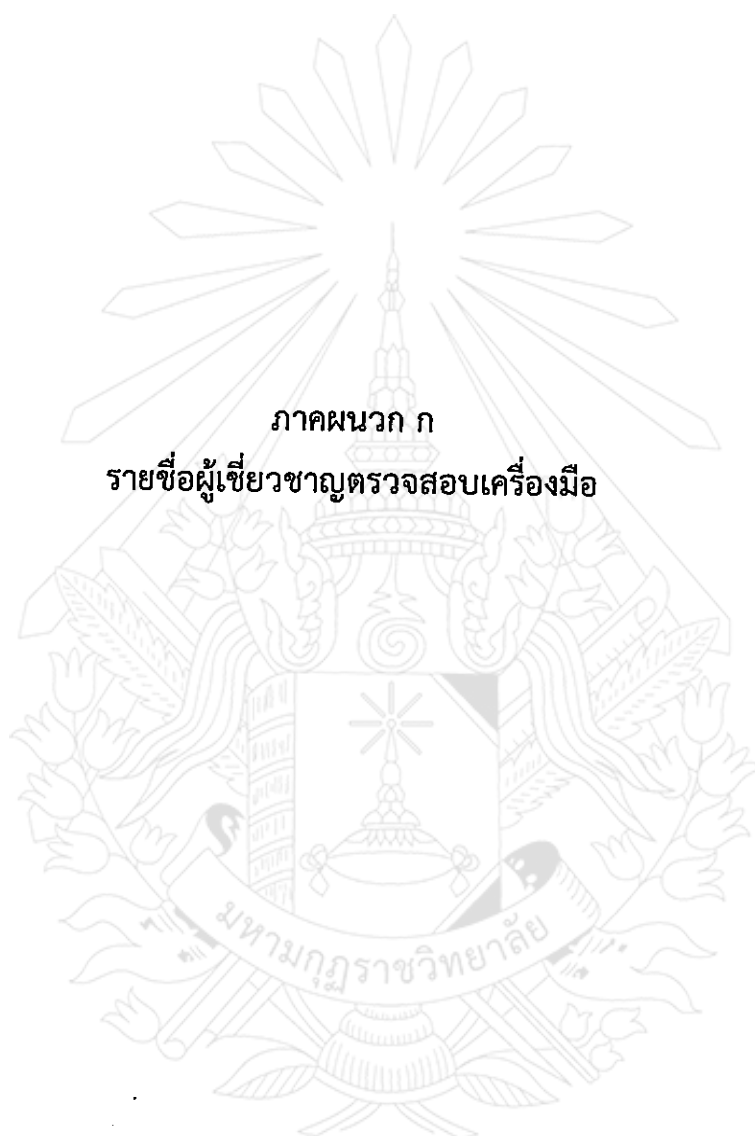
ชัยสิทธิ์ เถลิ้มมีประเสริฐ. *การบริหารจัดการภาครัฐและภาคเอกชนที่ดี.* (หน้า 109-144). ม.ป.ท., ม.ป.ป., (อัดสำเนา).

ภาคผนวก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญช่วย ศิริเกษ

การศึกษา	ค.ม. (บริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ประธานหลักสูตรการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2. ดร.นงภา วงษ์อินตา

การศึกษา	ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชุม พรหมเมืองคุณ

การศึกษา	ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ประธานหลักสูตรปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

4. ดร.สุเทพ บุญเต็ม

การศึกษา	ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

5. ดร.สุภชัย จันปุม

การศึกษา	ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

ลำดับที่ของแบบสอบถาม

□□□□

แบบสอบถาม

เรื่อง

การนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

* * * * *

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

2. แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน

3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

4. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและทุกตอนตามความเป็นจริง ผลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม โดยจะเก็บข้อมูลรายฉบับเป็นความลับ จึงขอรับรองว่าการตอบของท่านจะไม่มีผลเสียหายต่อตัวท่าน และสถานศึกษาของท่านแต่อย่างใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้อย่างยิ่งและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

นางคำแพง พรหมพุดธา

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

1) ชาย

2) หญิง

2. อายุ

1) ต่ำกว่า 25 ปี

2) 25-35 ปี

3) มากกว่า 35 ปี

3. วุฒิการศึกษา

1) ปริญญาตรี

2) สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์ในการทำงาน

1) ต่ำกว่า 10 ปี

2) 10 - 15 ปี

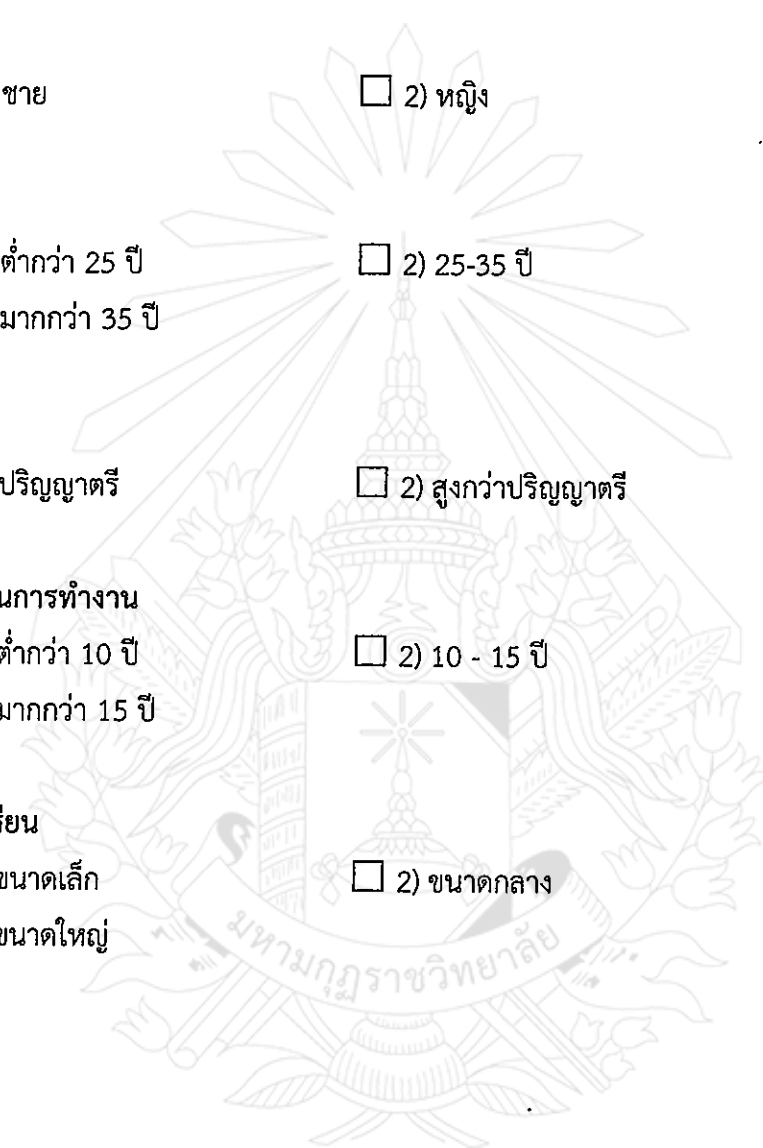
3) มากกว่า 15 ปี

5. ขนาดของโรงเรียน

1) ขนาดเล็ก

2) ขนาดกลาง

3) ขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 การนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นตามรายการต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
หลักนิติธรรม							
1	ผู้บริหารสถานศึกษามีระเบียบวินัยในตนเอง						
2	ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยยึดหลักกฎเกณฑ์ ของหน่วยงานเป็นสำคัญ						
3	ผู้บริหารสถานศึกษามีเหตุผลในการบริการปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้องเป็นหลัก						
4	ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของหน่วยงานเป็นหลัก						
5	ผู้บริหารสถานศึกษารักษาผลประโยชน์ที่พึงได้จากการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน						
6	ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งงานโดยยึดหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม						
7.	ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักกาลเทศะในการปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบ						
8.	ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ดีงามแก่เพื่อนร่วมงาน						
9.	ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แนะวิธีแก้ไขการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดให้ผู้ได้บังคับบัญชา						

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
10	ผู้บริหารสถานศึกษามีสติมั่นคงยึดมั่นในเหตุในผล การปฏิบัติงาน						
หลักนิติธรรม							
1	ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักการและมาตรฐานใน การปฏิบัติงาน						
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยยึด กฎหมาย ระเบียบ แบบแผนและนโยบาย ของหน่วยงาน						
3	ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อ ประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต						
4	ผู้บริหารสถานศึกษาตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน						
5	ผู้บริหารสถานศึกษามีความจริงจังต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง						
6	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดดี พูดดี และปฏิบัติตัวอย่าง สม่ำเสมอ						
7	ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา						
8	ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำตักเตือนและให้ อภัยแก่เพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติงานผิดพลาด						
9	ผู้บริหารสถานศึกษาทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ เพื่อนครูและนักเรียน						
10	ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณ วิชาชีพ						
หลักความโปร่งใส							
1	ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการตรวจสอบการ ทำงานภายในหน่วยงานถูกต้องชัดเจน						
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดเผยข้อมูลของ หน่วยงานอย่างเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม						

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
3	ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูล ที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่าง สม่ำเสมอและถูกต้อง						
4	ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักความโปร่งใสคือ กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาชี้แจงกับ ประชาชนได้ทุกขั้นตอน						
5	ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานโดยยึดหลักความ โปร่งใสเป็นลักษณะการทำงานที่มีความรับผิดชอบ						
6	ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักที่ใช้ในสถานศึกษา ส่งผลให้ครูได้วัดผลการเรียนด้วยความโปร่งใส						
7.	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีคณะกรรมการตรวจ สอบภายในด้านงบประมาณด้วยความโปร่งใส						
8.	ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใส						
9.	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานด้านต่าง ๆ ใน โรงเรียนให้ นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน รับทราบทั่วถึงกัน						
10	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยงบประมาณและการ ดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ						
หลักการมีส่วนร่วม							
1	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานในสถานศึกษาเปิด โอกาสให้ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม						
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เปิดรับความคิดเห็น คำแนะนำจากทุกภาคส่วน						
3	ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการให้บริการ ประชาชน และประกาศให้ทราบทั่วถึง						
4	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบระบบ การดำเนินงานภายในสถานศึกษา						

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
5	ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานและผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อสาธารณชน						
6	ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง						
7	ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสียและนำไปปรับปรุงการบริหารงาน						
8	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับติดตามและประเมินผลและปฏิบัติงานอย่างทัดเทียมกัน						
9	ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียน						
10	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนรับรู้ ตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหา						
หลักความรับผิดชอบ							
1	ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับที่ตอบสนองความคาดหวังของสาธารณชน						
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบให้บุคลากรตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเอง						
3	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน						
4	ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำนึกในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดชอบและรับชอบ						
5	ผู้บริหารสถานศึกษากล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง						

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
6	ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม						
7	ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น						
8	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานภาระงานให้บุคลากรรับผิดชอบ						
9	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานมีความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน						
10	ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักความรับผิดชอบต่อเป็นกลไกสร้างความรับผิดชอบต่อบุคลากรปฏิบัติหน้าที่						
หลักความคุ้มค่า							
1	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดความรับผิดชอบต่อเป็นกลไกในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา						
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้ทั้งจากภายในและภายนอกมาใช้ในการตัดสินใจการบริหารงาน						
3	ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยยึดหลักฉันทามติ						
4	ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารราชการสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน ระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด						
5	ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการที่ได้ผลงานคุ้มค่าเมื่อเทียบกับงบประมาณและเวลาที่ใช้ไป						
6	ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเป็นหลักสำคัญในการบริหารงาน						
7	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานที่เกิดจากการทำงานของหน่วยงาน						

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
8	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด						
9	สถานศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ						
10	ผู้บริหารสถานศึกษาลดขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่เกินความจำเป็น						

ภาคผนวก ค

ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความ (IOC)

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ
(Index of item objective congruence : IOC)

ข้อที่	ข้อคำถาม	ผลความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
หลักนิติธรรม								
1.	ผู้บริหารสถานศึกษามีระเบียบวินัยในตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยยึดหลักกฎ เกณฑ์ของหน่วยงานเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ผู้บริหารสถานศึกษามีเหตุผลในการบริการ ปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้องเป็นหลัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของหน่วยงานเป็นหลัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.	ผู้บริหารสถานศึกษารักษาผลประโยชน์ที่พึงได้จากการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งงานโดยยึดหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
7.	ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักกาลเทศะในการปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ดีงามแก่เพื่อนร่วมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แนะวิธีแก้ไขการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดให้ผู้ได้บังคับบัญชา	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10.	ผู้บริหารสถานศึกษามีสติมั่นคงยึดมั่นในเหตุในผลการปฏิบัติงาน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ผลความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
หลักคุณธรรม								
1.	ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักการและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	ผู้บริหารสถานศึกษามีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยยึดกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนและนโยบายของหน่วยงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	ผู้บริหารสถานศึกษาตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.	ผู้บริหารสถานศึกษามีความจริงใจต่อเพื่อนร่วม งานทั้งต่อหน้าและลับหลัง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ผู้บริหารสถานศึกษาคิดดี พูดดี และปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอ	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
7.	ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำตักเตือนและให้อภัยแก่เพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติงานผิดพลาด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	ผู้บริหารสถานศึกษาทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนครูและนักเรียน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10.	ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
หลักความโปร่งใส								
1.	ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการตรวจสอบการทำงานภายในหน่วยงานถูกต้องชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ	ผลความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
2.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักความโปร่งใสคือ กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาชี้แจงกับประชาชน ได้ทุกขั้นตอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.	ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานโดยยึดหลักความโปร่งใสเป็นลักษณะการทำงานที่มีความรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักที่ใช้ในสถานศึกษาส่งผลให้ครูได้วัดผลการเรียนด้วยความโปร่งใส	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
7.	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในด้านงบประมาณด้วยความโปร่งใส	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใส	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนรับทราบทั่วถึงกัน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10.	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยงบประมาณและการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ	ผลความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
หลักการมีส่วนร่วม								
1.	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานในสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู นักเรียนกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เปิดรับความคิดเห็น คำแนะนำจากทุกภาคส่วน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการบริการประชาชน และประกาศให้ทราบทั่วถึง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบระบบการดำเนินงานภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานและผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อสาธารณชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
7.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสียและนำไปปรับปรุงการบริหารงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตาม และประเมินผลและปฏิบัติงานอย่างทัดเทียมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10.	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนรับรู้ ตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหา	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ผลความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
หลักความรับผิดชอบ								
1.	ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับที่ตอบสนองความคาดหวังของสาธารณชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบให้บุคลากรตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำนึกในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดชอบและรับชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.	ผู้บริหารสถานศึกษากล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักในสิทธิและหน้าที่ที่มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
7.	ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานภาระงานให้บุคลากรรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานมีความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10.	ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักความรับผิดชอบที่เป็นกลไกสร้างความรับผิดชอบให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ	ผลความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
หลักความคุ้มค่า								
1.	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดความรับผิดชอบเป็นกลไกในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้ทั้งจากภายในและภายนอกมาใช้ในการตัดสินใจการบริหารงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยยึดหลักฉันทามติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารราชการสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงานระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการที่ได้ผลงานคุ้มค่าเมื่อเทียบกับงบประมาณและเวลาที่ใช้ไป	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเป็นหลักสำคัญในการบริหารงาน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
7.	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานที่เกิดจากการทำงานของหน่วยงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	สถานศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10.	ผู้บริหารสถานศึกษาลดขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่เกินความจำเป็น	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นางคำแปง พรหมพุทธา
 วัน/เดือน/ปีเกิด : 22 กันยายน 2509
 สถานที่เกิด : 48/11 บ้านฟากเลย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน : 216 หมู่ 9 บ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง
 จังหวัดเลย

การศึกษา

พ.ศ.2529 : มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา
 พ.ศ.2531 : มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเลย
 พ.ศ.2555 : ปริญญาตรี ศาสตราจารย์บัณฑิต
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 พ.ศ.2559 : ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงาน

: ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านก้างปลา
 : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์
 อำเภอเมือง จังหวัดเลย